

Detektiv

leto III
številka 1-2
jan. / feb. 2001

IV. dnevi ZVIDD

Prvovrstno strokovno soočenje

Danilo Zorn – predsednik DeZRS

Društvo za zasebno varstvo in državljansko samovarovanje je v sodelovanju z Visoko policijsko varnostno šolo ter ob vsebinski pomoči Zbornice Republike Slovenije za zasebno varovanje, Detektivske zbornice Republike Slovenije, Ministrstva za notranje zadeve in Generalne policijske uprave je 22. in 23. novembra 2000 organiziralo IV. dneve zasebnega varovanja in detektivske dejavnosti v Sloveniji.

Detektivska zbornica že vsa leta podpira organizacijo teh strokovnih srečanj. Zavedamo se, da je to tista najširša strokovna tribuna, kjer dosedanje izkušnje, trenutno stanje v

javnosti na njih; smo že leta 1999 posebej pa leta 2000 nastopili z jasno izdelanim konceptom, ki se je odrazil tudi v samem programu in vsebini srečanja 22. in 23. novembra 2000.

S takšnim odnosom smo organizatorjem olajšali delo pri izboru tematskih sklopov, program srečanja pa še bolj aktualizirali in ga s tem približali interesom uporabnikov in izvajalcev detektivske dejavnosti.

Pri organizaciji IV. ZVIDD 2000 so se organizatorji, ne prvič, srečali z nemajhnimi organizacijskimi, predvsem pa finančnimi težavami. Le njihovemu včasih komaj razumljivemu

Foto: Julijan Torkar

Od desne: dr. Tomo Čas, dr. Anđej Anžič, Danilo Zorn

stroki in iskanje smeri bodočega razvoja detektivske dejavnosti, lahko najbolj kompetentno soočimo z drugimi dejavniki varnostnega sistema v državi, predvsem pa z najeminentnejšo strokovno javnostjo z varnostnega področja.

Če smo na prvih dveh srečanjih še iskali mesto in vlogo detektivske de-

entuziazmu gre zahvala, da so se dnevi zasebnega varstva in detektivske dejavnosti ohranili kot redna letna oblika soočanj strokovnih in praktičnih izkušenj z najnovejšimi teoretičnimi in znanstvenimi spoznanji na področjih, ki so osnova detektivske dejavnosti.

nadaljevanje na naslednji strani

Kdo so pisci anonimk?

Andrej Dvoršak

Za večino avtorjev in istočasno piscev anonimnih pisanj je značilno, da skoraj nikoli ne napišejo enega samega anonimnega sporočila. Kdor odpošlje svoje prvo anonimno pisanje, bo najverjetneje odposlal čez čas še drugo. Le redki avtorji anonimk končajo svojo kariero z enim ali dvema anonimnima pismoma. Velika večina jih napiše še četrto in peto, nakar jim pisanje postane strast, jih zasvoji.

Oseba N.N. je napisala in odposlala okoli petnajst anonimnih pisanj v treh letih, preden je bila odkrita.

nadaljevanje na naslednji strani

V TEJ ŠTEVILKI

- Prepoznavanje ponaredkov
- Internet razkriva skrivnosti
- Due diligence

PRILOGA

- Poslovnik o delu skupščine DeZRS
- Poročilo o delu Detektivske zbornice RS
- Kodeks poklicne etike
- ZDD v angleščini

IV. dnevi ZVIDD

Prvovrstno strokovno soočenje

Danilo Zorn – predsednik DeZRS

nadaljevanje s prve strani

V vodstvu Detektivske zbornice se tega poslanstva Dnevov zasebnega varstva in detektivske dejavnosti v celoti zavedamo.

Pobudo organizatorja, da Detektivska zbornica sodeluje pri sooblikovanju vsebine srečanj smo z veseljem sprejeli in podprli. Odločili smo se za kar se da celovito predstavitev naših zamisli zakaj predlagamo spremembe Zakona o detektivski dejavnosti in katere spremembe se nam zdijo koristne in potrebne za naročnike, izvajalce in državo.

V argumentirani razpravi o tezah sprememb in dopolnitev Zakona o detektivski dejavnosti so sodelovali tudi kolegi iz Italije, ki so nam predstavili organizacijske, pravne in ekonomske aspekte detektivske dejavnosti v Italiji. Prepričan sem, da smo

Ministrstvu za notranje zadeve, ki bo predlagatelj sprememb in dopolnil našega Zakona v zakonodajno proceduro dali s tem tehtno in uporabno argumentacijo.

Namesto zaključka

Kar nekaj najodgovornejših iz vodstva Društva za zasebno varstvo

in državljansko samovarovanje je v minulem letu prevzelo odgovorne dolžnosti v Ministrstvu za notranje zadeve in Ministrstvu za obrambo, zato je pričakovati še večje težave pri organizaciji in izvedbi Dnevov zasebnega varstva in detektivske dejavnosti v bodoče. V Detektivski zbornici pa smo ne glede na to, še toliko bolj trdno odločeni tudi v bodoče podpirati organizacijo takšnih in podobnih strokovnih srečanj, ki prispevajo k razvoju in afirmaciji detektivske dejavnosti kot varnostne in ekonomske kategorije v Sloveniji.

Udeleženci posveta; od desne: gosta iz Italije – Gianluigi Grison in Stefano Cecilati.

Foto: Julijan Torkar

Kdo so pisci anonimk?

Andrej Dvoršak

nadaljevanje s prve strani

Odkrilo jo je razkrivanje podrobnosti, ki jih je vedel le majhen krog ljudi. V razgovoru je priznala, da »jo je zaneslo«, ker je hotela z navajanjem podrobnosti prizadeti še močnejšo bolečino in povečati jezo prejemnika. Dejala je, da je prvo anonimno pismo napisala, »ker sem bila užaljena, ker se mi je godila krivica. Nikomur nisem mogla izpovedati resnice, ker so vsi glih in skup držijo«. Ko je videla, kakšne učinke je imelo njeno pisanje na prejemnika in njegovo okolico, je doživela neizmerno zadoščenje in ugodje. Drugo anonimno pisanje je odposlala dobro leto za prvim in zadovoljstvo ob

opazovanju rezultatov je bilo še večje. Po dveh mesecih je sledilo tretje pismo in nato skoraj vsakih nekaj mesecev novo. Prejemniki so bili različni ljudje ali skupine, ki so se ji v preteklosti zamerile.

»Pisanje mi je postalo strast in ves čas sem živela samo za tisti trenutek, ko sem videla obraze naslovnikov. Vam povem, da se je izplačalo. Zavedam se, kaj sem storila, ampak vam povem, da ko vas prime, ne morete nehati in tudi nočete nehati.«

Ta izjava se popolnoma sklada z ugotovitvami, da za pisanjem strupenega peresa stoji običajno neza-

dovoljna ali hudobna, neredko psihično motena oseba, najpogosteje pa oboje ali vse troje skupaj. Za vsako anonimko stoji vedno neka frustracija, pogosto tudi nezmožnost rešitve problema na drug način. Le redko piše anonimna pisanja nekdo za zabavo, čeprav so tudi takšni primeri. Najpogosteje gre za osebo, ki ima psihične težave, čeprav se jih sama morda niti ne zaveda.

Značilnost anonimnih pisanj je tudi, da jih piše vedno nekdo, ki razmere ali ljudi, ki jih opisuje, dobro pozna. Anonimno pisanje je namreč le prva kaplja balzama za njegovo bolno dušo. Sledi ji nepopisno zadovoljstvo, ki ga pisec doživlja ob rezultatih svojega dela, ko vidi, da je njegovo pisanje sprožilo reakcijo, bolečino.

Pisci anonimnih pisanj se v bistvu prav nič ne ločijo od piscev čisto običajnih, podpisanih sporočil in pisem.

Oboji namreč pričakujejo odgovor, le da je oblika odgovora, komunikacije, različna. Zato, kadar boste imeli opravka z anonimnimi pisanji, iščite nekoga v neposredni bližini tistega, ki jih je prejel ali na kogar se nanašajo.

Bogomir Gasior v svoji diplomski nalogi na VŠNZ piše, da se lahko opremo pri iskanju pisca anonimnih pisanj na tri točke:

- gre za človeka, ki mu na zunaj ni videti, da bi bil neprijeten in za katerega je videti, da mu je veliko do pomembnosti in spoštovanja;
- na splošno gre za osebo, katere materialno in čustveno življenje ni preveč zadovoljno in ki je pred nedavnim doživela določeno razočaranje;
- gre za osebo, ki sodi v del življenjske okolice naslovnika pisma, za človeka, ki ima možnost nenehno spremljati obnašanje svoje žrtve, po možnosti prisostvovati odpiranju pisma ali vsaj videti učinek, ki ga pismo povzroči. Lahko gre za člana družine, za zaupnega prijatelja, za sosedo, na katerega vse do tega trenutka niso bili preveč pozorni.

Profesorica **Andreja Stegnar**, stalna sodna izvedenka za preiskave pisav, podpisov in dokumentov, pravi, da večino anonimnih pisanj napiše moška roka, gospodje, stari med 40 in 60 let. Ženske zelo redko pišejo anonimna pisma. Po

detektivski paberki detektivski paberki detektivski paber

Licence v Avstraliji

Avstralijo sestavlja šest držav in dve pokrajini (teritorija), od katerih vsaka ima svoja določila glede dela in licenc detektivov.

Podobnost s Slovenijo je ta, da tamkajšnji detektivi ne smejo opravljati službe varovanja, prav tako jim je prepovedana izterjava dolgov. Za razliko od nas, nimajo pravice vpogleda v datoteke zdravstvenega in socialnega zavarovanja, imajo pa pravico vpogleda v volilne imenike, kjer so najpopolnejši podatki o vseh Avstralcih, starejših od 18 let. Na kontinentu deluje tudi več detektivskih združenj, članstvo v njih je neobvezno, vendar se večina detektivov včlanjuje vanje, ker preko njih skušajo uresničevati svoje zahteve in vplivati na vladne ter zakonodajne odločitve. Prav tako so detektivska združenja središča detektivskega izobraževanja, izmenjave informacij in v manjši meri tudi posredovanja poslov med detektivi.

H. D.

datek se je izkristaliziral v dolgih letih, ko je še delala v CKTP MNZ in ko se je policija še poglobljeno ukvarjala z iskanjem piscev anonimnih pisem. Skoraj vsi so bili moški omenjene starostne skupine. Stegnarjeva pravi, da pisec anonimnih pisanj zelo redko napiše le eno. Skoraj vedno jih več. Nekatere to početje tako zasvoji, trdi Stegnarjeva, da postanejo stalni 'dopi-sovalci'.

Nekateri teoretiki (**dr. Edmond Locard**) trdijo, da sta skribomanija in anonimografija manifestaciji duševnih motenj, ki spremljajo histetrijo, nevroze in psihoze. Isti avtor trdi, v nasprotju s prof. Stegnarjevo, da anonimke pišejo pogosteje ženske, še zlasti tiste, ki so v zvezi z zasebnim življenjem prejemnika. Zelo pogosto naj bi anonimke pisali bivši zakonci, sosedje in sodelavci. Motivi za pisanje anonimk naj bi bili

hudobija, strast, sovraštvo, pohlep, in maščevanje.

William Harrison je razdelil vsa anonimna pisanja v sedem skupin:

- grozilna
- hudobna
- maščevalna
- izsiljevalska
- pisma hudobnih oseb
- pisma neuravnovešenih oseb
- pisma oseb nagnjenih k nenormalnemu humorju.

V Sloveniji (in verjetno še kje), bi kazalo glede na naše izkušnje dodati še osmo, in sicer:

- pisma oseb s političnimi cilji.

Skratka, pisca anonimk iščite vedno v ožjem in širšem krogu oseb, ki poznajo prejemnika. Nevoščljivost, krivice, osebna prizadetost in celo trideset let stare zamere so neredko povod za pisanje strupenega peresa.

MUSTANG

Tržaška 2, 1111 Ljubljana

☎ 01/42 17 900, 041/636 897

e-mail: mustang@siol.net

http://www.detektiv-mustang.si

- raziskave tatvin
- preverjanje lojalnosti zaposlenih
- protiprislušni pregledi prostorov in objektov ter ugotavljanje tovrstnih naprav v prostoru
- preverjanje zakonske nezvestobe
- informacije o piscih in pošiljateljih anonimnih pisem in pošiljk

Prepoznavanje ponaredkov in elementi zaščite rokopisnega podpisa

Andrej Dvoršak

Podpis ni le skupek črk in zlogov, ki predstavljajo osebno ime, ampak je likovni element *par excellence*. To je zgodovinsko pogojeno, saj je rokopisni podpis le nadomestek in dodatek žigu, ki je z likovno govorico predstavljal ime tistega, ki ga je vtišnil v glino ali vosek. Črke v rokopisnem podpisu posameznika so zelo pogosto drugače oblikovane kot črke v njegovem siceršnjem rokopisu, neredko si sploh niso podobne in pogosto sploh niso več črke, ampak vse kaj drugega, recimo likovna dela.

Lastnoročni rokopisni podpis predstavlja enkratno kombinacijo gibov in harmonije, ki se izraža v njegovi uravnoteženosti, obliki, hitrosti, pritisku pisala na pisalno podlago in mikropotezah, vidnih in nevidnih, torej tistih, ki jih pero dela odmaknjene od podlage in na njej kot njihovo nadaljevanje vidimo le kljukice in repke.

Niti dva podpisa iste osebe nista popolnoma enaka in skladna. Razlikujeta se lahko v mikroskopsko majhnih podrobnostih, lahko pa so razlike tako velike, da se zdi, kot bi ju zapisala dva avtorja.

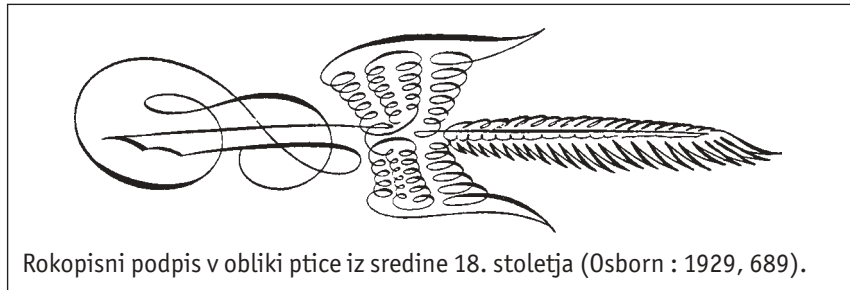
Rokopisni podpis se z leti spreminja, enako nanj vpliva čustveno in duševno stanje, bolezen, položaj pisca, celo klimatske razmere in lunine mene. Pri nekom bolj, pri drugem manj. Velik vpliv na podpis imata izobrazba in delo, nezamisljivo ni tudi družbeni položaj in še kaj bi se našlo. Zato je preiskava in ločevanje rokopisnega podpisa posebna veščina, ki temelji na določenih znanjih in zakonitostih. Poglejmo si, kako jih prepoznamo na ponaredku in na kaj moramo biti pozorni.

Kopiranje s pomočjo indiga ali drugega podobnega pomagala je tipično za manj izkušene ponarejevalce.

Ponarejeni rokopisni podpis nima znakov, značilnih za hitrost. Linija je bolj ali manj izenačena, mnogokrat so vidni, zlasti pod mikroskopom, tresljaji roke, ki je vlekla lini-

ni, kočljivi in prikriti so popravki, tem bolj zgovorno kažejo na nepristnost.

Pri takih ponaredkih, če so dobro narejeni, je potrebna preiskava z mikroskopom, s pomočjo katerega lahko odkrijemo mikro sledi indiga ali drugega medija (grafit svinčnika) ob kateri od linij podpisa. Tak znak je

Rokopisni podpis v obliki ptice iz sredine 18. stoletja (Osborn : 1929, 689).

jo po predlogi, še posebej je to vidno pri naraščajočih potezah in tankih črtah. Vidne so razlike, kadar skuša ponarejevalec namerno posnemati tremor pisca v izvorniku. Začetki in konci linij so topi, kijasti in nimajo značilnih kljukic. Zavoji niso pravilni in tekoči. Menjave med posameznimi deli linije, ki predstavljajo črko ali drug pisni znak, niso nepretrgane in harmonične. Možne so tudi prekinitve na neobičajnih mestih. Bolj izkušeni ponarejevalci lahko linijo vlečejo hitreje in dajo podpisu videz hitrosti in ritma. Velikokrat so vidni tudi popravki, retuše in dodelave podpisa. Pri izvornem podpisu se retuša sicer lahko pojavi zaradi različnih vzrokov, pisalo na primer neha pisati, pisca med vlečenjem linije nekaj zmoti, ga prekinet itn. V takih primerih pisec popravi (retušira) linijo, vendar to naredi odločno, vsem vidno. Bolj ko je retuša neopazna in prikrita, večja verjetnost je, da gre za ponaredek. Najvažnejše načelo, ki velja v takih primerih, pravi: čim bolj nepotreb-

zadosten za utemeljen sum, da gre za ponaredek. Da sum potrdimo, moramo uporabiti še druge tehnike: IR in UV svetlobo ter kotno svetlobo. Z njimi odkrijemo, ali je pod pisalnim medijem še drug medij, ki je bil osnova za vlečenje linij in ali je morda v pisalni podlagi prostemu očesu nevidna vžlebljena sled kopiranja.

Pri tem ponaredku je težko odkriti, če je dobro narejen, ali je šlo za prostoročno pisanje ali gre za sledenje prekopirani predlogi. Kadar sumimo, da gre za podpis, ponarejen po predlogi izvornika, ki ga imamo med dokaznim gradivom, naredimo kopijo, elektronika in računalniška tehnika nam omogoča, da jo naredimo na prosojnico, ki jo položimo na izvornik. Če se skladata v vseh podrobnostih, z gotovostjo lahko trdimo, da gre za ponaredek, ker si niti dva podpisa nista povsem identična. Vendar se takoj postavi vprašanje, kdaj se skladata v vseh podrobnostih? Je to, kadar sta enakih oblik, kontur, velikosti? Sklad-

na sta tedaj, kadar so vsi elementi podpisa popolnoma skladni.

Izdajalska spodnja črta je razkrila že marsikaterega zelo spretnega ponarejevalca. Včasih si ponarejevalci pomagajo tako, da izvirnik zelo narahlo prerišejo s svinčnikom ali kulijem in potem preko te črte napišejo besedo. Takšen ponaredek lahko razvozlamo s pomočjo UV in IR svetlobe. Najpogosteje pa ga prepoznamo kar pod veliko povečavo (10x do 35x), ker zgornja, debela linija ne prekrije pomožne tanke linije na vseh mestih. Zadostuje že nekaj stotink milimetra, da lahko z veliko gotovostjo ugotovimo, da gre za dve liniji, ki se prekrivata. Če se spodnja linija pojavi vsaj na dveh različnih mestih v isti besedi, je potrebno opraviti še preiskave s svetlobo

najpogosteje tedaj, ko nimajo pri roki izvirnika, po katerem bi se lahko zgledovali, ali pa se odločijo, da že ime, ki ga napišejo, zadostuje, da ga ne bo nihče podrobneje preverjal. Pri tem načinu se ponarejevalec ne trudi, da bi posnemal rokopis druge osebe. Piše nekoliko drugače kot sicer, z normalno hitrostjo, če gre za podpis, ga tudi okraši s črtami ali krivuljami, da je videti bolj kompliciran.

Tak preprost ponaredek je lahko izjemno učinkovit, če ga ponarejevalec napiše na kreditno kartico, še preden je nanjo napisal ime njen lastnik, in jo potem uporabi.

Prvo različico ponarejenih podpisov uporabljajo ponarejevalci tedaj, ko morajo izdelati ponaredek vsem

skupine podpisov, ki so zelo preprosti, jih avtorji pišejo v izjemno velikem številu različic, ki se med seboj popolnoma razlikujejo tako v podrobnostih kot v obliki.

Kakšen mora biti podpis, da ga je težko ponarediti in omogoča zanesljivo ločevanje izvirnika od ponaredka oziroma, kako je mogoče zaščititi podpis pred ponarejanjem? Imeti mora določene elemente, da ga je težko ponarediti.

Elementi zaščite podpisa so:

- biti mora čitljiv
- zapisati je treba polno ime in priimek;
- akademski naslov ali dodatna beseda bistveno oteži ponarejanje;

Napisan mora biti

- poševno (kurzivno);
- s hitrimi potezami;
- jasnimi črtami;
- z različnim pritiskom na različnih mestih, kar se odraža v debelini črt;
- črte so lahko prekinjene, vendar tekoče med pisanjem;
- podpis na dokumentih mora stati takoj pod besedilom, brez vmesnih belin in praznin, ki omogočajo dodajanje besedila.

in kromatografijo, ki bo potrdila ali ovrgla naše domneve, ob predpostavki, da je ponarejevalec uporabil pisali z dvema različnima pisalnima medijema.

Simuliranje ali prostoročno ponarejanje podpisa/rokopisa se deli v tri podskupine:

- ponarejevalec skuša oponašati pisalni ritem pisca izvirnika, pri čemer so oblikovne podrobnosti pisave zanj manj pomembne;
- ponarejevalec se osredotoči na oblikovno podobnost s pisavo pisca izvirnika;
- ponarejevalec se ne ozira na original in napiše zgolj ime/besedo ter se zanaša, da bo spontan videz rokopisa in slabša pozornost prejemnika ponaredka zadostovala za uresničitev njegovega namena. Za ta način, nekateri avtorji ga imenujejo *preprosti ponaredek*, se ponarejevalci odločajo

na obeh, denimo, ko podpisujejo slip kreditne kartice ali ček v trgovini. V takih primerih je ritem bolj pomemben od oblike. Ponaredek se od izvirnika razlikuje v številnih podrobnostih, predvsem oblikovnih, pa tudi v ritmu in hitrosti, zato ga je lahko prepoznati.

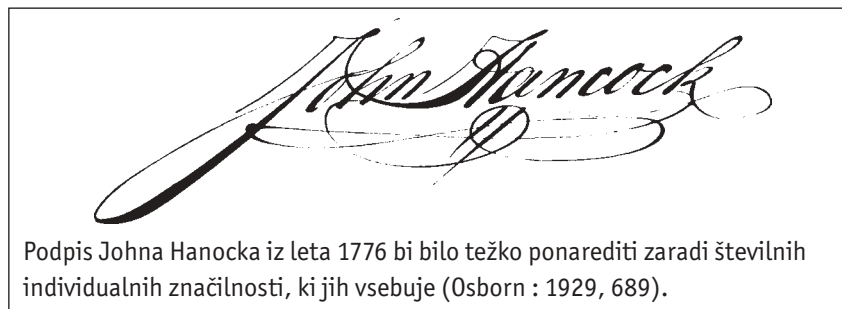
Enako je lahko prepoznati ponaredek, kjer je dan večji poudarek obliki. Pri tem manjka ritem, harmonija potez, ki kaže, kot bi pisec sledil predlogi. Nimajo tistih naravnih prehodov, ki jih ima izvirnik.

Ti podpisi navadno nimajo ponovitev, retuš, tresenja itn. in jih je zato skoraj nemogoče razkriti. Na srečo so redki, saj zahtevajo sposobnost in dolgotrajno vajo.

Tako imenovani preprosti ponaredek se od izvirnika ločijo v skoraj vseh podrobnostih in jih je lahko prepoznati brez večjih težav. Razen v primerih, ko gre za ponarejanje tiste

Poglejmo si te elemente s stališča ponarejevalca. Hitrost izpisa podpisa je bistven element. Ponarejevalec bo zelo težko ujel ritem in hitrost ter obliko in velikost črk. Eden od teh elementov bo omogočal prepoznavo ponaredka, torej je hitrost podpisovanja pomemben element zaščite. Dolžina in enakomernost podpisa je drug takšen element. Dolg podpis, bolje rečeno, skupna dolžina vseh potez omogoča avtorju, da izdela v podzavesti značilne elemente spajanja črk in zlogov, ki je lasten le njemu. Ponarejevalec ne more z enim zamahom napisati tako dolge linije z enakimi elementi spajanja, zato mora med posameznimi elementi prekiniti delo in začeti znova, kar je pod mikroskopom ali lečo dobro vidno in razkrinka ponaredek.

Kakovost linije podpisa, to je črt in krivulj, iz katerih je sestavljen,

Podpis Johna Hanocka iz leta 1776 bi bilo težko ponarediti zaradi številnih individualnih značilnosti, ki jih vsebuje (Osborn : 1929, 689).

je tretji element. Pri originalu je kakovost linij enakomerna, z logičnimi in mehкими prehodi. Pri ponaredu je ta kakovost slaba, vidni so zastoji pri pisanju ali neenakomerni in nelogični prehodi, ki jih povzroča miselni napor ponarejevalca, ki mora za razliko od avtorja originala misliti na svoje poteze.

Odebelitve na posameznih mestih v podpisu so dodaten zaščitni element, ki ga lahko naredi avtor podzavestno, če uporablja nalivno pero ali svinčnik. Te odebelitve dajejo podpisu eleganco in značaj in jih je zelo težko ponarejati na neopazen način. Pod mikroskopom se ponarejanje odebeljenih mest v podpisu razločno vidi.

Pritisk pisala je tudi pomemben element zaščite in je značilen za avtorja. Vseeno je, ali je močan ali nežen. Najtežje je ponarediti podpis, ki je pisan s srednjemočnim pritiskom pisala in ustrezno hitrostjo, medtem ko je podpise, ki so pisani z izrazito močnim ali izrazito nežnim pritiskom, lažje ponarejati.

Akademski naslov ali kak drug datek imenu, na primer datum, ponarejevalcu zagreni življenje, ker predstavlja dodatno oviro, napor in delo. Ponarejevalec bo moral v takem primeru proučiti in ponarediti dodatne elemente, kar daje preiskovalcem več možnosti, da ga odkrijejo.

Povedano bolj preprosto: podpisa, ki je dolg, berlјiv, hitro napisan, s posameznimi odebeljenimi elemen-

ti črk, katerih ravne črte in krivulje so kakovostno izpisane z logičnimi podzavestnimi prekinitvami, pri čemer se premika poleg prstov in dlani tudi podlaktnica in ima še dodatno besedilo (akademski naslov, datum ipd.) je skoraj nemogoče ponarediti.

Izkušen izvedenec za preiskovanje pisav in dokumentov ve, da ima vsaka oseba svoj slog *oblikovanja dopisa*, naslova na kuverti, čeka, pogodbe itn. Pozoren je, kako daleč od katerega roba se začne ali konča besedilo, kakšen je razmik med črkami, vrsticami, odstavki, kako postavlja vejice, pike in druga ločila, kakšna sta videti levi in desni rob besedila itn.

Elementi identifikacije

Enako pomembni kot elementi skladnosti so pomembni elementi razlikovanja. Le oboji skupaj dajo ustrezno osnovo za kompetentno sodbo o nekem podpisu/rokopisu.

Za primerjavo dveh podpisov ali rokopisov mora imeti izvedenec trdne oporne točke, na podlagi katerih gradi svoje mnenje in poda sodbo. Te oporne točke so primerjalni elementi, ki morajo omogočati vedno enake sodbe in morajo zdržati vsakršno kritiko in nasprotovanja. Primerjalni elementi morajo biti jasno opredeljeni in takšni, da jih lahko razume tudi laik in mu jih je mogoče prikazati.

Sistem mora zato biti strukturiran in mora jasno prikazovati medseboj-

ne odnose med posameznimi elementi rokopisa ali podpisa. Vsak podpis ali rokopis je tako unikatni, kot je unikatna prstna sled ali prstni odtis. Niti dve osebi na v svetu danes nimata identičnih rokopisov ali podpisov. Še več! Celo ista oseba nima vedno popolnoma enakega podpisa. Izvedenec za preiskave pisav, rokopisov, podpisov in dokumentov mora upoštevati tudi to in vedeti, kateri elementi in kdaj so lahko pri isti osebi v različnih časovnih obdobjih različni.

Rokopisne navade lahko določimo z osnovno ravnijo. Ti preprosti in merljivi elementi sestavljeni v bolj kompleksne in bolj značilne vidike ritma in oblike. Na koncu je tu še uravnoteženost ritma in oblike, ki je dovolj osebna in zanesljiva za identifikacijo.

Rokopis, še posebej podpis, predstavlja harmonijo med ritmom premikov pisala in oblikovanjem znakov. Ta elementa lahko prikažemo na diagramu.

Ti medsebojni odnosi rokopisnih elementov predstavljajo osnovo za analizo pisalnih navad posamezne osebe. Harmonija hitrosti in oblike, ne pa posamezni elementi, sta ključna elementa primerjave podpisov. Poleg teh dveh ključnih elementov je potrebno enakovredno upoštevati še druge, ki omogočajo identifikacijo pisca oziroma ugotavljanje, ali gre za ponaredek ali za pristni izdelek avtorja/pisca.

MUSTANG

Tržaška 2, 1111 Ljubljana

☎ 01/42 17 900, 041/636 897

e-mail: mustang@siol.net

http://www.detektiv-mustang.si

- poligrafska testiranja

- zbiranje podatkov in dokaznega gradiva potrebnega za zavarovanje in dokazovanje vaših pravic in upravičenj v postopkih pred pravosodnimi, upravnimi in drugimi organi in organizacijami, ki odločajo o teh pravicah
- informacije o pogrešanih in skritih osebah
- informacije o zvestobi delavcev pri izvajanju konkurenčne klavzule

Načini pridobivanja nevplivanih rokopisov za potrebe preiskave

Andrej Dvoršak

Kadar imamo opraviti z rokopisnim anonimnim pisanjem, se takoj na začetku ustavimo pred problemom primerjalnega gradiva, na podlagi katerega bi lahko prepoznali avtorja oziroma pisca oziroma izločili osumljenca ali skrčili krog osumljencev.

Izvedenec bo brez težav opravil preiskavo rokopisa anonimnega pisanja in ugotovil, ali gre za prenavljanje pisave ali za spontano pisanje ter še vrsto drugih podrobnosti in okoliščin. Kromatografska analiza, ki jo opravi za to usposobljen laboratorij in strokovnjak, odkrije značilnosti pisala, kar lahko v veliki meri vpliva na preiskavo in njen rezultat. Izvedenec za daktiloskopijo bo izdelal album prstnih sledi, spet drug laboratorij lahko ugotovi krvno skupino ali celo DNK s pomočjo slin in sluzi pod znamko in na kuverti itn. Ključen pa je primerjalni rokopis osumljenca.

V mnogih primerih je do primerjalnega nevplivnega rokopisa izredno težko priti na popolnoma etično nesporen način, skladno z Zakonom o detektivski dejavnosti, ki v 9. členu pravi, da sme detektiv »pridobivati informacije neposredno od osebe, na katero se podatki nanašajo, lahko pa tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno, in iz sredstev javnega obveščanja in sicer...o piscih ali o odpošiljateljih anonimnih pisem«.

Takšna dikcija zakona je skregana z logiko preiskovalne dejavnosti, kajti nihče, ki je vpleten v nemoralno ali kaznivo dejanje, ne bo prostovoljno dal podatkov, ki bi ga obremenili in ga spravili v sodni pregon ali mu povzročili druge neprijetnosti. Ne nazadnje mu celo pred sodnikom ni

potrebno izjaviti nič, kar bi ga obremenilo, saj Zakon o kazenskem postopku v 5. členu pravi, da se »obdolženec ni dolžan zagovarjati in odgovarjati na vprašanja, če pa se zagovarja, ni dolžan izpovedati zoper sebe ali svoje bližnje ali priznati krivde«. V 11. členu je zapisano, da je »prepovedano izsiljevati od obdolženca ali kakšnega drugega udeleženca v postopku priznanje oziroma kakšno drugo izjavo«.

no več časa, kot če uporabi s preiskovalnega vidika še dopustne zvižaje, nikakor pa ne nasilja in prisile!

Primerjalne vzorce rokopisa ločimo na **vplivani** in **nevplivani rokopis**. Prvi je tisti, ki je bil napisan v zvezi s preiskovanjem primera, drugi oni, ki je bil napisan neodvisno od njega.

Za preiskavo je boljši **nevplivani rokopis**, ki ga zasebni detektiv naj-

Ne verjemite znancem!

V nekem primeru, kjer smo reševali problem dveh anonimnih pisem, uperjenih zoper posamezno osebo in kolektiv, smo izmed več sto oseb na koncu izluščili najverjetnejšega pisca rokopisne anonimke, osebo XX. Problem je bil, ker je šlo za osebo, ki je bila sprta z vsemi sodelavci, sorodniki in sosedi in ki je imela patološko nagnjenje do pisanja anonimk. Do njene pisave ni bilo mogoče priti z nobeno zvižajo. Končno smo dobili rokopis osebe XX s pomočjo njenega nadrejenega, ki ga je 'vzel iz personalne mape' in nam izročil fotokopijo. Strokovni pregled je pokazal, da gre za različni pisavi, zato je sum na to osebo odpadel.

Skoraj leto kasneje smo po naključju ponovno dobili rokopis osebe XX, tokrat izvirnik z nesporno pisavo. Izkazalo se je, da sta pisavi na anonimki, ki je tako razburila prejemnika in te na dokumentu osebe XX identični in da ni nobenega dvoma, da je pisec isti. Kako to, da pri predhodni preiskavi nismo tega odkrili in rešili primera? Izkazalo se je, da nam je predpostavljeni osebe XX v strahu pred morebitnimi posledicami ali razkritjem njegovega sodelovanja podtaknil rokopis neke tretje osebe.

Sklep: nikoli se ne zanašajte na dokumentacijo, ki vam jo preskrbi 'najboljši' prijatelj, če niste prej preverili njene verodostojnosti!

Zasebni detektiv, ki ima pri pridobivanju določenih vrst podatkov še ožji manevrski prostor kot policija, mora zato izbrati takšno pot in na takšen način, da zaradi nje ne bo sam kasneje imel neprijetnosti in ne bo izgubil licence. Povejmo takoj: če se bo zanašal zgolj na prostovoljno dajanje podatkov (nevplivnega rokopisa) osumljenca, bo primer največkrat ostal nerešen ali bo za njegovo reševanje porabil nesorazmer-

de v krogu, kjer oseba, katere rokopis išče, živi in se giblje. Dom, šola, delovno mesto, društva, poslovni partnerji itn., so pravi kraj za začetek iskanja kakšnega njenega nevplivnega pisanja. Med kraji, kjer lahko najdemo nevplivane rokopise so tudi zabojniki in vrečke za smeti. Po razsodbi ameriškega vrhovnega sodišča (*California v. Greenwood*; 198 S. Ct. 1625, 1988 in *People v. Krivada* 486 P.2d 1262, 1971) je prei-

skovanje odpadkov, ki so postavljeni na javnem kraju, vsem dostopni in namenjeni za odvoz, legalno in dopustno dejanje.

Koristno je izbrskati rokopis, ki je napisan z enakim pisalom kot sporni rokopis, po možnosti v enakem položaju telesa. Dobro je, če lahko najdemo rokopis, ki je bil napisan vsaj približno takrat kot sporno pisanje, malo prej ali malo kasneje, če najdemo oba, toliko bolje. Zelo pomembne so velike črke, ki jih ljudje bolj prilagajajo svojim potrebam in značaju in imajo zato več individualnih karakteristik. Enako je z datumi in drugimi številkami.

Kadar ne moremo dobiti nevplivnega rokopisa, se potrudimo in pridobimo tako imenovani **vplivani rokopis**.

Oseba naj napiše nekaj stavkov z enakim pisalom, kot je bilo uporabljeno za sporni dokument. Besedilo ji narekujemo. Pri tem uporabljamo takšne besede, v katerih so enaki posamezni zlogi in črke kot v besedah spornega rokopisa. Narek mora vsebovati vse tipične črke in zlogovne povezave, kapitale in številke. Ne narekujemo diakritičnih znakov – ločil, velikih črk in odstav-

kov. Če nas oseba vpraša, kako se kaj piše, ji odgovorimo, da je to čisto vseeno, le da bo napisano in naj napiše tako, kot misli. Navsezadnje niste lektor, ampak detektiv. Osebo prosimo, naj se podpiše pod tisto, kar je napisala. Če se noče, ne silimo vanjo.

Načeloma ne zadostuje le ena vrstica besedila, če hočemo z goto-

Vedno moramo ugotoviti, vsaj približno, starost, poklic, izobrazbo, osebne okoliščine, zdravstveno stanje, katero delo oseba opravlja in na kakšnem delovnem mestu, ime in priimek osebe, ki nas zanima in katere rokopis potrebujemo, naj bi vedeli, še preden jo prvič ogovorimo.

Nerodno je, da lahko oseba hote spremeni rokopis in da potem niti največji strokovnjak ne more ugotoviti istovetnosti, kar se zgodi, kadar ve, da daje rokopis zaradi preiskave in ima na vesti kakšno nespodobno, nemoralno ali nezakonito pisanje v preteklosti ter obsega je vzorec njenega rokopisa le nekaj besed ali kratkih stavkov. Kadar uporabljamo vplivani rokopis, je priporočljivo, da imamo večje število vzorcev, ki so nastajali v določenih časovnih presledkih.

* * *

Natanko to se je zgodilo v eni največjih operativnih obdelav preteklega režima, v akciji GOS. Kljub temu, da so od osebe, ki je bila med tisoči osumljencev za pisanje spornih letakov, pobrali vplivani rokopis, je bil rezultat primerjave negativen. **I. Š.**, preprost skladiščni delavec iz okolice Škofje Loke, je uredniku Slovenskih novic, avtorju te knjige, ki je o akciji GOS napisal podlistek, zaupal, da je rokopis spremenil in na ta način prevaral preiskovalce. Potem je

vostjo presoditi skladnost in identičnost anonimnega pisanja in vplivanega rokopisa. Zato moramo osebi narekovati daljše besedilo, ki naj ga sama, neodvisno od nas, razporedi po praznem listu papirja, enako velikem, kot je anonimka. Na ta način rešimo dve vprašanji:

- oseba bo podzavestno uporabila slog ali vsaj dele sloga, ki jih tudi sicer uporablja za oblikovanje svojih pisnih izdelkov;
- pri daljšem besedilu njena pozornost in koncentracija popustita in tudi če spočetka prena-

napisal nekaj stavkov, ki jih je preglevala sodna izvedenka, ista, ki je sodelovala pri preiskavah pisav v OO GOS. Takoj, ko je zagledala pisavo, je dejala, da je identična s tisto na letakih. Kasneje je naredila ekspertizo in s popolno gotovostjo potrdila, da je letake pisala ista oseba, ki je časnikarju na list papirja v uredništvu napisala nekaj stavkov in datum.

* * *

Dr. Željko Sabol v knjigi *Identitet rukopisa piše*, da je nemogoče, da bi nekdo po daljšem časovnem razdobju na popolnoma enak način ponovno zamenjal svoj rokopis, pa tudi poenotenost spornega rokopisa v več anonimnih pismih istega porekla kaže, da v njih ni pretvarjanja. Primer gospoda **I. Š.** iz OO GOS dokazuje nasprotno!

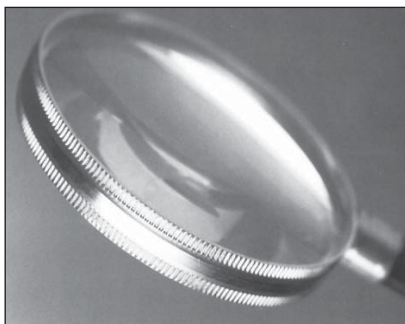
Oseba, ki daje rokopis, pogosto spreminja posamezne značilnosti v njem, predvsem nagib in velikost črk. Le redkokdaj se spomni, da bi bilo dobro spremeniti tudi povezave med črkami, razmik med vrsticami in njihovo smer (navzgor, navzdol, vodoravno), obliko pike na i in vejic, pritisk pisala na papir itn. Če je besedilo dovolj dolgo in ga znamo narekovati s potrebno dinamiko, bo piscu proti koncu popustila koncentracija in prešel bo na pisanje svoje običajne pisave in sloga.

reja svoj rokopis, bo kasneje uporabljala vse več rokopisnih elementov, ki jih tudi sicer uporablja in jih ima vcepljene v podzavest.

Med možnimi **načini pridobivanja nevplivnega rokopisa je pridobivanje rokopisa s pomočjo zvijače oziroma pretveze**. Ena teh je, da se sodelavec ali sodelavka zasebnega detektiva predstavi za anketarja, ki zbira podatke o novem izdelku, recimo parfumu. Osebi podari drag parfum in jo prosi, da napiše nekaj stavkov o vonju in

svojem odnosu do parfuma. Pri moških namesto parfuma uporabimo kaj drugega. Če ta zvijača ne uspe, poizkusimo s pismom s povratnico, kjer mora prejemnik lastnoročno izpisati datum in se podpisati. Ni veliko, ampak boljše kot nič. Rokopis je možno dobiti tako, da osebo prosite, da vam napiše kakšen naslov, za katerega veste, da vam ga bo brez zadržkov povedala. Podobnih pretvez za pridobivanje nevlipvanega rokopisa je še več.

Na srečo 9. člen Zakona o detektivski dejavnosti zasebnemu detektivu daje precej manevrskega pro-

stora pri pridobivanju podatkov: »Detektiv sme pridobivati informacije neposredno od osebe, na katero se podatki nanašajo, lahko pa tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno...«. Tako lahko pridobiva rokopis posameznika posredno, od **drugih oseb**, ki ga imajo in so ga pripravljene prostovoljno odstopiti zasebnemu detektivu. Ob tem se sicer odpira novo vprašanje varstva zaseb-

nosti, ki pa ga ne gre obravnavati preozko.

Oseb, ki imajo rokopis neke osebe ali vsaj dostop do njega, ni malo. To so sodelavci v službi, kadrovska služba, razni uradi, sorodniki in znanci, izobraževalne ustanove itn.

Najti je potrebno le te osebe in pravi pristop do njih.

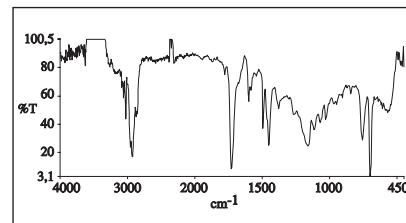
Računalniški izpis

Nič manj zapleten ni problem preiskave na podlagi **računalniškega izpisa anonimke**.

Zasebni detektiv, ki se bo srečal s takšnim gradivom, mora potem, ko vsi klasični postopki odkrivanja pisca ne dajo rezultatov, razmisliti o pomoči kemikov in računalnikarjev.

Sam bo pod mikroskopom (zadostuje že 30-kratna povečava) lahko ugotovil, ali je izpis narejen z laserskim, igličnim ali brizgalnim tiskalnikom. Za črke natisnjene z laserskim tiskalnikom, je značilno, da se svetlikajo. Nasprotno so črke, natisnjene z brizgalnim tiskalnikom, nesvetleče, okoli črke je veliko majhnih temnih pikic, robovi niso tako ostri kot pri laserskem tiskalniku in pod veliko povečavo izgledajo, kot bi se barva razlivala. Iglični tiskalnik (9 ali 24 iglic) ima specifični tisk, ki ga ni mogoče zamenjati za drugega in ga prepoznamo celo brez uporabe povečevalnih stekel in mikroskopa. V laboratoriju lahko s pomočjo spektrometrije ugotovijo celo to, na ka-

teri znamki tiskalnikov je bil izpis narejen. Vsak proizvajalec uporablja namreč specifično črnilo za svoj tiskalnik.

Infrardeči spekter tonerja za laserski tiskalnik Hewlett Packard HP Laserjet

Ta podatek je ključen, saj zasebnega detektiva usmeri in določi tip in znamko tiskalnika, ki jo mora poiskati, da se bo približal osebi, ki je natisnila anonimno sporočilo.

Do tiskalniških izpisov je lažje priti, ker veliko natisnjenih strani konča v koših za smeti in med odpadki pred vežnimi vrati.

Na podlagi pridobljenih rokopisov in izpisov nato ožimo krog osumljencev tako, da enega za drugim izločamo. Če se na koncu izkaže, da smo izčrpali vse gradivo, ki smo ga pridobili od sumljivih oseb, moramo ves postopek ponoviti in tokrat zajeti tiste, ki jih prvič nismo.

V enem od za to usposobljenih laboratorijev nam lahko izdelajo tankoslojno kromatografijo črnila, ki ga uporablja računalniški tiskalnik, in bo uporaben posredni dokaz, če se bomo dokopali do drugih dokumentov pisca anonimke, natisnjenih na istem tiskalniku.

Tržaška 2, 1111 Ljubljana
 ☎ 01/42 17 900, 041/636 897
 e-mail: mustang@siol.net
<http://www.detektiv-mustang.si>

- raziskave s področja zavarovalništva
- fotografsko, video in magnetofonsko dokumentiranje
- preverjanje sumljivih bolniških staležev
- iskanje ukradenih in izgubljenih predmetov
- priprava gradiv za upravne in sodne postopke

Svoboden ~ ~ kot ptica.

ZA PREDANOST BRE, ZA ZNANJE, BOGASTVO IZKUŠENJ.
SMELOST ODKRIVANJA NOVIH MOŽNOSTI. SPOSOBNOST KOMUNICIRANJA.
SPRETNO OSVOBAJANJE USTVARJALNIH SIL.
SPREJEMANJE PRAVIH ODLOČITEV V TRENUTKU.
PRIHODNOST JE NA STRANI ODLOČNIH.
SVOBODNI KOT PTICA.

SVOBODEN KOT PTICA
WWW.MOBITEL.SI

Veliki Viharnik

Uporaba Interneta

M. Ettisch Enchelmaier*

Internet se je začel razvijati leta 1969 kot del ameriškega obrambnega sistema. Takrat so ga imenovali ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network). Kasneje je razvoj skrenil tudi v akademske sfere, pravi preboj pa je internet ali *medmrežje*, kakor tujko prevajamo v slovenščino, doživel z razvojem WWW (World Wide Web) ali po naše svetovnega spleta ter grafičnimi brkljalniki, ki so preprosti za uporabo.

Danes je internet prisoten povsod, že dolgo časa tudi med detektivi, infobrokerji in drugimi, ki potrebujejo zanesljiv komunikacijski kanal, po katerem lahko pošiljajo besedila in slike. Imeti elektronski poštni naslov (*e-mail*) pomeni tudi obdržati stranko, saj je večina poslovnežev že *online* – ožičenih oziroma povezanih z internetom.

V medmrežju so se pojavili virtualni klubi (listservers), v katere se povezujejo ljudje s podobnimi ali enakimi interesi, denimo istega poklica, ali tisti, ki imajo enake konjičke, so iz istega mesta, jih druži politična ali spolna usmeritev itn. Na desetisoče jih je in še vedno nastajajo novi.

Za detektive so zanimivi tisti, kjer se pletejo nova detektivska poznanstva, se izmenjujejo izkušnje in sklepajo novi posli. Med zanimivejšimi je investigationworldw@e-groups.com, pogledati pa se splača tudi na spletno stran <http://www.kaleinvestigation.com/world.html>. Vsak član takega virtualnega kluba ima pravico pošiljati sporočila vsem ostalim ali samo posameznikom, prav tako pa tudi sam prejema njihova sporočila. Najpogosteje so to vprašanja in odgovori povezani s posameznimi detektivskimi poizvedbami, izmenjava strokovnih izkušenj, neredko pa tudi čisto konkretna naročila oziroma poizvedbe o cenah in rokih za posamezno naročilo. Tudi opozorila na nove viruse ali najbolj banalna pomoč nekemu, ki ni posebno več uporabe računalnika, najdejo tu mesto. Kadar pa se kje sprejemajo zakoni, ki vplivajo na detektivsko dejavnost, postanejo ti virtualni klubi središča, kjer se zbirajo informacije in preko katerih poteka lobiranje v korist dejavnosti. Seveda so še druge možnosti uporabe teh virtualnih elektronskih klubov. Omogočajo na primer oglaševanje posameznikov, vendar na načine, ki so dopustni in sprejemljivi, s tako imenovanimi *newsletter* – kratkimi informacijami o nečem, kar zanima širši krog ljudi.

Prav s temi sporočili, lahko stranke pogosto opozoriš, da si še vedno aktiven, da si razširil dejavnost itn. Neredko potencialna stranka zahteva še dodatne informacije, ki jo vzpodbudijo, da sklene posel.

Enako pomembna prednost interneta je tudi ta, da omogoča zelo hitro in predvsem mnogo cenejšo komunikacijo kot katerikoli drug medij. V eni minuti lahko pošlješ pet strani dolgo pismo s sedmimi slikami velikosti razglednice na tisoč naslovov. Koliko bi to stalo, če bi pošiljal običajna pisma? Enako pomembno je tudi, da lahko zelo hitro odgovoriš pošiljatelju. Ravno od hitrosti odgovora je pogosto odvisen podpis pogodbe za nov posel.

Ni pa preprostost in cenenost komunikacije edina odlika interneta. Skoraj bolj pomembna je zbiranje informacij o čemerkoli, kajti internet je tudi ogromna knjižnica in podatkovna zbirka, ki omogoča zakonito zbiranje podatkov ne glede na meje in brez skrbi, da bi pri tem prekršil zakonodajo države iz katere izvira jo podatki.

Denimo, da želi ameriški tožilec vročiti sodni poziv predstavniku kitajskega podjetja China Potato Growers, katerega edini znani naslov je Osrednja Kitajska. V konkretnem primeru (imena so izmišljena), ki sem ga imela septembra lani, sem preko iskalnikov kot so Yahoo.com, Google.com in Copernic.com poiskala to podjetje in v nekaj minutah izvedela za točen naslov, imena vodilnih uslužbencev, hčerinska podjetja in celo osnovne podatke o njihovem poslovanju. Vse to sem posredovala stranki, ki je bila kajpak zelo zadovoljna s pridobljenimi podatki.

Enako so takšne preiskave preko interneta pomembne, ko želi stran-

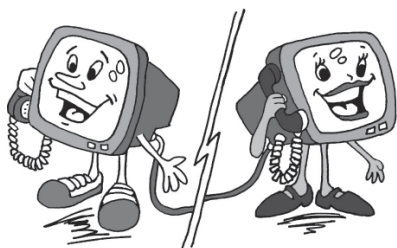

* **Miriam Ettisch-Enchelmaier** je lastnica in direktorica podjetja Ettisch-Enchelmaier GmbH, Bodelschwinghstr. 9, D - 67246 Dirmstein, Nemčija, telefon: 00 49 6238 989 098, URL: <http://home.hiwaay.net~pvtue/ettisch.html> Spada med najbolj znane evropske in svetovne detektivke in infobrokerje, saj je v tem poslu že 35 let. Slovi po tem, da lahko takoj posreduje naslove zanesljivih detektivov kjerkoli na svetu.

ka navezati prvi stik z nekim podjetjem za katerega je le slišala in se ji zdi, da bi ji sodelovanje z njim koristilo. Tako pridobljeni podatki običajno zadostujejo in niso nič manj natančni kot oni, ki jih posredujejo tako imenovani agenti *due diligence*.

Poleg Yahoo in Google so tu še drugi iskalniki, ki omogočajo bolj specializirana iskanja.

Seveda niso vsa iskanja brezplačna. Nekateri, denimo Lexis-Nexis zahtevajo nekaj dolarjev plačila, bodisi glede na stran ali glede na čas ali pa plačilo letne članarine za uporabo iskalnika.

Za iskanje preko interneta je potrebno seveda določeno znanje. Včasih je tudi neuspešno, a če najdete samo en podatek o tistem, kar iščete, se vam od tu odpirajo vedno nova vrata in za vsakimi so novi podatki, ki na koncu dajo celovito podobo.

Za detektiva je iskanje podatkov preko interneta lahko bistveno ceneje in bolj udobno kot če bi moral vse te podatke pridobiti s terenskimi poizvedbami. Tisto, za kar bi moral prevoziti na stotine kilometrov in bi potreboval več dni ali celo več tednov, lahko prek interneta opravi v nekaj sekundah ali minutah.

Internet se iz dneva v dan dramatično spreminja, vsak dan se pojavi nekaj deset tisoč novi strani, stare se spreminjajo in vedno več je koristnih informacij, ki jih je potrebno le znati prestrezati.

Upajmo, da bodo te dramatične spremembe in širjenje Kiberlandije koristile človeštvu.

*prevedla in privedila
Helena Dvoršak*

Internet razkriva skrivnosti

Andrej Dvoršak

Računalnik je eno tistih orodij, ki detektivu lahko zelo olajša delo in detektiv, ki ga nima in ga ne zna uporabljati, bo zelo kmalu izpadel iz igre tudi v Sloveniji, v katero počasi prodirajo vse tiste oblike kriminala, ki so drugod že del vsakdanjosti. Sodobna civilizacija je žal prežeta s kriminalom in pod plaščem varovanja človekovih pravic vse bolj širi polje delovanja kriminalcem, medtem ko njihove žrtve ostajajo nezaščitene pred njimi. Tega se zavedajo tudi posamezniki, ki spletajo mreže prostovoljcev z vsega sveta, ki potem skušajo prestrezati ali iskati najrazličnejše vrste kriminalcev. Tehnike, ki jih uporabljajo mreže prostovoljcev, so uporabne tudi za detektive in tokrat si pogledjmo enega od načinov, kako je s pomočjo interneta mogoče izslediti hudodelce in tiste, ki hudodelstva šele načrtujejo, zlasti lilitiste, pedofile in pederaste, pa tudi teroriste in podobne osebkke, ki v medmrežju puščajo sledi svojih nečednih dejanj in naklepov.

V medmrežju je aktivnih nad sto tisoč novinarskih skupin (newslit, newsgroup), preko katerih si ljudje z vsega sveta izmenjujejo sporočila: o klasični glasbi, delovanju računalnikov, Hemingwayevih knjigah, metuljih, izdelavi eksplozivnih teles, spolnosti, skratka o vsem, kar si lahko zamislite. DejaNews ima eno največjih zbirk novinarskih skupin, okoli 80.000. Vse, kar kdo sporoči katerikoli teh skupin, se arhivira v računalniškem sistemu, ki ga upravlja DejaNews. In vse, kar je bilo poslano po letu 1996 si lahko vsakdo ogleda brezplačno v njihovem arhivu, če seveda pozna nekaj trikov, potrebnih za iskanje posameznika ali vsebine.

Glede na to, da je trenutno najbolj modno preganjati pedofile, pederaste in lilitiste si oglejmo način iskanja na primeru enega od teh osebkov.

V novinarski skupini nekdo pošlje sporočilo: »Rad bi spoznal deklico, staro 12 do 14, doma iz okolice tega in tega mesta. Peter«. Glede na okolje v katerem je bilo sporočilo poslano, lahko s precej veliko verjetnostjo sklepamo, da ta Peter, če mu je res tako ime, nima ravno častnih namenov z deklico.

Iz njegovega sporočila lahko razberemo njegov elektronski naslov in ime, ki je lahko lažno. Toda za začetek iskanja te osebe to zadostuje.

Povežemo se v medmrežje in odpremo okno DejaNews (<http://www.deja.com/usenet>) ter pritisnemo na gumb POWER SEARCH (desno zgoraj) ter nato v okence AUTHOR napišemo elektronski naslov tega Petra ter pritisnemo ENTER ali kliknemo na gumb za iskanje.

Na ta način nam bo iskalni stroj poiskal prav vsa sporočila, ki jih je nekdo poslal s tega elektronskega naslova in to v vse skupine. Spisek je lahko kratek, lahko pa izredno dolg, odvisno od aktivnosti te osebe v teh novinarskih skupinah.

Sledi branje teh sporočil. Pozorni moramo biti na vse, ne le na tista, ki se nanašajo na spolnost in iskanje deklic, ampak tudi na druga, kajti prav v slednjih pogosto lahko najdemo podatke, ki nas pripeljejo do zvonca na njegovih vratih. Neredko tak osebek preko novinarskih skupin išče ali prodaja še kaj drugega in če prodaja, ponavadi navede vsaj svojo telefonsko številko,

nadaljevanje na 29. strani

Detektivska zbornica Republike Slovenije
Tržaška cesta 2
1111 Ljubljana

Datum: 26.1.01

VABILO

Na podlagi 7. člena statuta Detektivske zbornice Republike Slovenije sklicujem 5. redno letno programsko volilno skupščino Detektivske zbornice Republike Slovenije, ki bo v sredo, dne **21. 02. 2001 ob 10. uri v prostorih Visoke policijske-varnostne šole, Kotnikova 8, Ljubljana**

Predlagam naslednji dnevni red:

1. Otvoritev in izvolitev organov skupščine:
 - delovnega predsedstva
 - predsedujočega
 - zapisnikarja
 - dveh overiteljev zapisnika
 - verifikacijske komisije
 - volilne komisije
1. Ugotovitev sklepčnosti
2. Obravnava predloga in sprejem dnevnega reda skupščine
3. Sprejem kodeksa detektivske poklicne etike
4. Obravnava in sprejem poročila o delu Zbornice v letu 2000
5. Obravnava in sprejem računovodskih izkazov za leto 2000
6. Obravnava in sprejem poročila nadzornega odbora za leto 2000
7. Obravnava in sprejem poročila častnega razsodišča za leto 2000
8. Obravnava in sprejem programa dela zbornice za leto 2001
9. Obravnava in sprejem finančnega načrta za leto 2001
10. Razrešitev dosedanjih organov Zbornice
11. Volitve
12. Razglasitev rezultatov volitev
13. Razno

*Predsednik zbornice
Danilo Zorn l.r.*

Vabljeni:

- člani DeZRS,
- predstavniki MNZ
- častni gostje,
- predstavniki medijev

Na podlagi 9. člena statuta Detektivske zbornice Republike Slovenije je skupščina zbornice na 4. redni letni seji, dne 16. februarja 2000, sprejela

POSLOVNIK

O DELU SKUPŠČINE DETEKTIVSKE ZBORNICE REPUBLIKE SLOVENIJE

I. Splošne določbe

1. člen

Ta poslovnik začasno ureja organizacijo in način dela na sejah skupščine Detektivske zbornice Republike Slovenije (v nadaljevanju skupščine) ter način uresničevanja pravic in dolžnosti detektivov na skupščini.

2. člen

Delo skupščine je javno. Javnost se lahko omeji ali izključi samo, če je zaradi obravnavanja zaupnih dokumentov oziroma materialov ali iz drugih razlogov tako predpisano z zakonom.

3. člen

Skupščina zaseda na programsko volilnih rednih in izrednih sklicih.

4. člen

Skupščino zbornice vodi na skupščini izvoljeno delovno predsedstvo. Predsednik zbornice, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik zbornice, sklicuje in vodi sejo skupščine do izvolitve delovnega predsedstva. Po izvolitvi delovnega predsedstva predsedujoči skupščine vodi sejo v skladu s statutom Detektivske zbornice Republike Slovenije in tem poslovnikom.

II. Pravice in dolžnosti detektivov

5. člen

Detektivi imajo pravico in dolžnost sodelovanja pri delu skupščine na način, ki ga določa ta poslovnik.

Detektivi pri delu skupščine sodelujejo osebno.

III. Način dela skupščine

1. Sklicevanje sej

6. člen

Seje skupščine sklicuje predsednik zbornice, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik zbornice.

7. člen

Gradivo za programsko volilne in redne seje skupščine s predlogom dnevnega reda se detektivom pošlje najkasneje osem dni pred sejo skupščine.

V krajšem roku, kot je določeno v prvem odstavku tega člena ali tudi na sami seji, se lahko predloži dodatno gradivo k že posredovanemu za posamezno točko dnevnega reda.

Skupščina ne more odločati o zadevah, glede katerih detektivom ni bilo izročeno gradivo, če je odločanje takšne narave, da je vezano na gradivo.

Skupščina tudi ne more odločati o zadevah, glede katerih gradivo ni bilo predhodno predloženo upravnemu odboru, če tako zahteva statut zbornice.

8. člen

Izredno sejo skupščine pooblaščen sklicatelj skliče v primerih, ko ni pogojev za sklic redne skupščine.

Izredno sejo skliče pooblaščen sklicatelj na svojo pobudo, na zahtevo upravnega odbora ali na zahtevo najmanj ene tretjine detektivov.

Če pooblaščen sklicatelj ne skliče skupščine v petnajstih dneh od dne, ko je prejel zahtevo za sklic, jo lahko skliče tisti, ki je upravičen podati zahtevo za sklic.

2. Vodenje sej

9. člen

Pred obravnavanjem dnevnega reda predsedujoči ugotovi sklepčnost. Skupščina je sklepčna, če je po polurnem čakanju prisotna najmanj ena tretjina vseh članov zbornice.

10. člen

Pri pripravi predloga dnevnega reda praviloma sodeluje upravni odbor zbornice. Detektivski obravnavajo dnevni red, ki jim je bil v predlogu posredovan z vabilom. Vsak detektiv lahko predlaga, da se določene točke dnevnega reda umaknejo z dnevnega reda.

Dopolnjevanje dnevnega reda s točkami, katerih obravnavanje je vezano na gradivo, ni dovoljeno.

Detektivski najprej glasujejo o spremembah po posameznih točkah predlaganega dnevnega reda, nato pa o dnevnem redu v celoti.

11. člen

Pri delu skupščine s pravico odločanja lahko sodelujejo samo detektivski.

Med razpravo o kateri koli točki dnevnega reda sme detektiv postaviti proceduralno vprašanje ali predlog, o katerem mora predsedujoči takoj odločiti v skladu s statutom zbornice in tem poslovníkom. Če detektiv ni zadovoljen z odločitvijo predsedujočega, je predsedujoči dolžan svojo odločitev posredovati v glasovanje brez predhodne razprave.

3. Razprava

12. člen

Predsedujoči najprej da besedo predlagateljem oziroma poročevalcem, ki predstavljajo predlagatelja.

13. člen

Potem ko predlagatelj konča svoje izvajanje, vezano na predlog, predsedujoči pozove detektive, da se prijavijo k razpravi.

Razpravljalca lahko razpravlja, ko mu predsedujoči da besedo.

Predsedujoči daje razpravljalcem besedo po vrstnem redu, kakor so se prijavili k razpravi.

14. člen

Predsedujoči da besedo ne glede na vrstni red razpravljalcev tistemu detektivu, ki želi podati repliko na predhodno razpravo.

Če detektiv ali predlagatelj zahteva besedo, da bi opozoril na napako ali popravil navedbo, ki po njegovem mnenju ni točna in je povzročila nesporazum ali potrebo po posebnem pojasnilu, mu da predsedujoči besedo takoj, ko jo zahteva. Pri tem se mora govornik ali predlagatelj gradiva omejiti le na pojasnilo, ki ne sme trajati več kot tri minute.

15. člen

Razpravljalca sme govoriti le o vprašanju, ki se obravnava pod točko dnevnega reda.

Trajanje razprave skupščina na predlog predsedujočega lahko časovno omeji. Praviloma ima predstavnik predlagatelja za uvodno obrazložitev na razpolago največ deset minut, razprava lahko traja največ pet minut, replika pa največ dve minuti.

Če se razpravljalca ne drži dnevnega reda oziroma prekorači čas razprave, ga predsedujoči opomni. Če razpravljalca tudi po opozorilu razpravlja izven točke dnevnega reda, ki je v obravnavi, ali ne upošteva časovne omejitve razprave in ne konča razprave, mu predsedujoči vzame besedo.

Odvzemu besede lahko detektiv ugovarja. O ugovoru odločajo detektivski z večino glasov prisotnih brez razprave.

16. člen

Pri vsaki točki dnevnega reda lahko razpravljalci razpravlja le enkrat. Omejitev razprave ne velja za replike.

17. člen

Ko je lista razpravljalcev izčrpana ali če se nihče ne prijavi k besedi, predsedujoči zaključi razpravo.

4. Odločanje

18. člen

Odločitev, dana v glasovanje, je sprejeta, če je zanjo glasovala večina navzočih detektivov, če ni s statutom ali drugim splošnim aktom zbornice določena drugačna večina.

19. člen

Če predsedujoči ugotovi, da je med trajanjem skupščine prišlo do sprememb v številu prisotnih, ki vplivajo na sklepčnost, se pred glasovanjem ponovno preverja sklepčnost.

Če se na podlagi preverjenja sklepčnosti ugotovi, da skupščina ni več sklepčna, predsedujoči sejo skupščine prekine.

20. člen

Glasovanje je praviloma javno. Tajno se glasuje le, kadar tako odločijo detektivi z večino glasov vseh navzočih.

22. člen

Glasuje se tako, da predsedujoči pozove detektive, da z dvigom rok dajo svoj glas "ZA" ali "PROTI" predlogu.

V primeru tajnega glasovanja predsedujoči začasno prekine sejo in zagotovi, da se detektivom v skladu z listo prisotnosti izročijo glasovalni lističi, na katerih je žig in točka dnevnega reda, pod katero je uvrščen predlog, o katerem se glasuje (oziroma kandidate za posamezni organ zbornice, če gre za volitve), in da se na ustrezno mesto postavi glasovalna skrinjica. Izid tajnega glasovanja ugotavlja tričlanska komisija, ki jo določi skupščina z večino glasov vseh prisotnih ob sprejetju odločitve o tajnem glasovanju.

23. člen

Po končanem glasovanju predsedujoči ugotovi izid glasovanja in ga razglasi.

Če je bilo glasovanje tajno, predsednik rezultat glasovanja razglasi na podlagi poročila komisije za ugotavljanje rezultatov tajnega glasovanja.

5. Vzdrževanje reda na seji

24. člen

Za red na seji skrbi predsedujoči.

Predsedujoči sme zaradi kršitve reda na seji izreči naslednje ukrepe:

- opomin,
- odvzem besede,
- odstranitev s seje.

25. člen

Predsedujoči izreče opomin udeležencu seje, ki s svojim obnašanjem, govorjenjem, seganjem v besedo drugemu govorniku ali s podobnim ravnanjem krši red na seji in določbe tega poslovnika.

Predsedujoči odvzame besedo udeležencu seje, ki mu je predhodno izrekel opomin in mu pod isto točko dnevnega reda ne da več besede.

Predsedujoči izreče ukrep odstranitve s seje udeležencu seje, ki ne upošteva odvzema besede oziroma se ne ravna v skladu z opominom, da bo odstranjen s seje.

O ugovoru zoper odstranitve s seje odloča skupš-

čina brez razprave z večino glasov vseh navzočih detektivov.

Če predsedujoči ne uspe z ukrepi za vzpostavitve reda na seji, odredi prekinitev seje.

6. Zapisnik**26. člen**

O delu na seji se piše zapisnik

Zapisnik vsebuje: podatke o času in kraju seje, imena prisotnih (po listi prisotnosti), kdo je vodil sejo, dnevni red seje, predlagane sklepe, poudarke iz razprave razpravljavcev brez navajanja imen razpravljavcev, razen če navedbo imena ti izrecno zahtevajo, izid glasovanja o posameznem predlogu in posamezne sprejete sklepe.

K zapisniku, ki se hrani v izvorniku na sedežu zbornice, je potrebno priložiti vsa pisna gradiva, ki so bila obravnavana na seji.

Zapisnik podpišejo predsedujoči, zapisnikar in dva overovatelja zapisnika, ki ju imenuje skupščina z navadno večino glasov vseh navzočih.

IV. Postopek sprejemanja splošnih aktov**27. člen**

Predlagatelj splošnih aktov je upravni odbor zbornice.

Usklajeni predlog splošnega akta mora biti detektivom s pozivom na vlaganje amandmajev in rokom za predložitev amandmajev vročen najpozneje deset dni pred dnem, ki je določen za sejo skupščine.

Na predlog splošnega akta lahko detektivi vložijo le pisne in obrazložene amandmaje. Amandma mora biti vložen najmanj dva dni pred sejo skupščine, razen v primeru, če je predlog splošnega akta podan na sami seji skupščine.

Predlagatelj amandmaja lahko svoj amandma med obravnavo dopolni, spremeni ali umakne. Detektivi glasujejo o vsakem amandmaju posebej.

V. Prehodna določila**28. člen**

Ta poslovnik začne veljati z dnem sprejema.

Predsednik zbornice:
Danilo Zorn l.r.

POROČILO

O DELU DETEKTIVSKE ZBORNICE RS ZA LETO 2000

Spoštovane kolegice in kolegi!

Za nami je še eno leto prizadevanj za takšno organiziranost in razvoj detektivske dejavnosti, ki naj bo v ponos detektivom, varnostni stroki in državi ter v zadovoljstvo naročnikov naših storitev.

Če objektivno ovrednotimo aktivnosti organov Zbornice v konkretnih družbenih razmerah v letu 2000, smo z doseženim lahko zadovoljni.

V celoti nam je uspelo slediti programskim usmeritvam 4. redne letne skupščine DeZRS in realizirati opredeljeno v terminskem planu dela Upravnega odbora in drugih organov Zbornice. Skladno s 4. členom Zakona o detektivski dejavnosti se detektivi z območja RS obvezno združujemo v DeZRS.

Danes tako deluje v državi 71 detektivov. Detektivsko delo opravlja individualno 65 detektivov, šest pa jih je organiziranih v treh detektivskih družbah s po dvema družbenikoma.

V letu 2000 sta bila organizirana pomladanski in jesenski rok izpitov za pridobitev detektivske licence. Prijavljeno je bilo 19 kandidatov. Izpit je uspešno opravilo devet kandidatov. Od teh sta bili dvema podeljeni licenci, sedem kandidatov pa še ne izpolnjuje pogojev (konkurenčna klavzula).

Zaradi neopravljanja dejavnosti so v letu 2000štirje detektivi licence.

Delo upravnega odbora

V letu 2000 nam je uspelo težišče dela organov Zbornice premakniti z normativno organizacijskega področja na področja **dela za člane**, od katerega imate vsi vi neposredne in praktične koristi. Prišel je torej čas, ko nas ne bo več zaposlovalo izključno normativno pravno urejanje Zbornice. To poglavje, čeprav še ni nikoli zaključeno, smo zaenkrat zaokrožili.

Delo organov in vodstva Zbornice bo v bodoče usmerjeno pretežno v konkretne aktivnosti, ki

bodo v neposredno pomoč in korist detektivom, ki živijo od detektivske dejavnosti.

In kaj smo v minulem letu naredili takega od česar ima lahko koristi vsakdo izmed nas, če le to želi in hoče:

- V uradnem listi RS št 4/2000, z dne 26. 05. 2000 smo objavili seznam detektivov s številkami njihovih licenc, da nam ne bi bilo več potrebno dostavljati fotokopij licenc nekaterim organom (upravljavcem zbirk podatkov). Organom nadzora smo s tem olajšali delo pri preprečevanju dela tistim, ki detektivsko delo opravljajo nezakonito.
- Z novo grafično podobo Zbornice, ki je tudi na spletnih straneh interneta smo DeZRS in njene člane naredili prepoznavne tudi navzven. Dosegli smo ločitev od tistih, ki za detektivsko delo ne izpolnjujejo zakonskih pogojev in tudi s tem zagotovili večjo zaščito naročnikov naših storitev, nadzornim organom pa olajšali nadzor.
- S podjetjem Novi forum d.o.o. iz Ljubljane smo se dogovorili za 40 % popust ob nakupu programskih paketov **IPIS** in **iBON**, v kolikor bo pakete naročilo vsaj dvajset detektivov. Oba paketa sta nepogrešljivo orodje slehernega med nami. Izkoristite priložnost (vredno 31.000,00 SIT)!
- Z Zavarovalnico Triglav smo dosegli dogovor o zelo ugodnih zavarovalnih pogojih za **zavarovanje dejavnosti**. Mnogi ste to že izkoristili.
- Na Zbornici vam je na voljo disketa z logotipom DeZRS, ki ga lahko s pridom uporabite za vaše potrebe (vizitke, pisemske ovojnice, dopisi).

V zadovoljstvo mi je, da je upravni odbor v tem letu s svojim delom omogočil svojim članom veliko večji prihranek kot je strošek letne članarine, ki jo plačujete Zbornici.

Naredili smo torej tisti majhen – velik korak ko člani postajamo dolžniki zbornici in ne več obratno.

Ker pa Zbornica in njeni člani nismo nekaj imaginarnega ampak so v ozadju konkretni ljudje, ki so te projekte injicirali, vzpodbujali in vodili se jim na tem mestu zahvaljujem. Pogosto so se ideje rojevale tudi zunaj Zbornice in tudi tem posameznikom, ki so z nami sodelovali se iskreno zahvaljujem.

S skupnimi močmi in veliko prostovoljnega dela smo v tem mandatu z dejavnostjo DeZRS prišli do točke, **ko vemo kaj hočemo in kam hočemo**. Kako in s čim bomo to dosegli je stvar nadaljnjih dogovorov in aktivnosti v konkretnih danostih.

V tem delu poročila sem navajal le aktivnosti naravnane na neposredne koristi posameznega člana, ki jih je vodil upravni odbor, in nekateri drugi najaktivnejši med vami. Morda je tu pravo mesto, da pozovem k sodelovanju vsakogar izmed vas za takšne in podobne skupne cilje; saj nas je tako malo; vsi skupaj pa združujemo toliko znanja, izkušenj in možnosti, da je za Zbornico in dejavnost v celoti nenadomestljiva škoda, če bomo ostali do tega poziva ozkosrčni in ravnodušni.

Med projekti, ki smo jih začeli že v prejšnjem obdobju moram posebej izpostaviti prizadevanja za spremembe in dopolnitve Zakona o detektivski dejavnosti. V letu 2000 je bila to osrednja tema na Dnevih zasebnega varstva in detektivske dejavnosti v Portorožu (dne 22. in 23. novembra 2000). Ob zelo živahni razpravi v zvezi s predlaganimi spremembami velja posebej omeniti prispevek gostov iz Italije in strokovno poglobljen ter skrbno pripravljen, kritičen razmislek o spremembah zakona, ki ga je pripravil kolega **Mitja Klavora**.

V minulem letu smo v okviru prizadevanj za permanentno izobraževanje in usposabljanje organizirali tri predavanja (o Zakonu o splošnem upravnem postopku, Zakonu o varstvu osebnih podatkov in Zakonu o policiji). S to dejavnostjo bomo nadaljevali in tako skušali sproti odgovarjati na aktualne teme in dileme.

Med letom je upravni odbor, še posebej pa njegova člana **Zdravko Renčelj** in **Marjan Kranjc** pripravljali Pravilnik o nadzoru nad opravljanjem detektivske dejavnosti, ki pa še ni pripravljen za sprejem.. Pripravili smo tudi nov Kodeks detektivske etike.

Leto 2000 so zaznamovale priprave na parlamentarne volitve. S tem je bila povezana vse leto trajajoča vladna kriza, zvrstile so se kar tri vlade. Razumljivo je, da je zato naše sodelovanje z državnimi organi nekoliko zastalo. Čimprej ga bo potrebno vzpodbuditi, da bi v novem parlamen-

tarnem in vladnem mandatu realizirali čim več odprtih vprašanj.

Strokovno in operativno sodelovanje z drugimi organi in ustanovami

Ne glede na prej omenjene neugodne razmere za poglobljene strokovne razprave in dogovore, kakršnih si DeZRS želi v kontaktih in sodelovanju z državnimi in drugimi organi smo dosegli tudi v letu 2000 nekatere pomembne premike:

- Že v mesecu januarju je Minister za notranje zadeve izdal sklep o ustanovitvi in imenovanju Strokovnega sveta ministra za notranje zadeve za področje detektivske dejavnosti. Svet se žal kljub našim večkratnim pobudam do danes še ni sestel. Doseči moramo, da se ta organ čimprej aktivira, saj lahko pomembno prispeva k nadaljnjemu razvoju in učinkovitosti detektivske dejavnosti.
- V mesecu maju smo Varuhu človekovih pravic in njegovemu namestniku na njegovo željo predstavili detektivski poklic, organiziranost in delovanje detektivske dejavnosti v Sloveniji. Sestanek je bil koristen za obe strani.
- V mesecu juniju je bil sprejet dopolnjen Dogovor o načinu posredovanja osebnih podatkov med Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Detektivsko zbornico (podatki o zaposlitvi).
- Uspešno je bilo tudi sodelovanje z Visoko policijsko varnostno šolo. To sodelovanje bi morali v bodoče še poglobiti; prepričan sem, da v oboje stransko korist.

Postopoma v Zbornici evidentiramo sodelovanje nekaterih naših kolegov z detektivi v drugih državah. Morda se zdi to komu nepomembno. Tisti, ki so že opravljali detektivske naloge v tujini pa vedo, da si brez teh povezav v tuji državi nebogljen (pravna ureditev, jezik, krajevne specifikacije ...).

Normativna aktivnost

V uvodu sem zapisal, da področje normativne urejenosti zbornice postopoma zaokrožujemo. Zaradi hitrega spreminjanja razmer doma in nujnega prilagajanja zakonodaji Evropske unije pa bo delo na tem področju tudi v bodoče permanentna naloga Zbornice

Projekt spreminjanja in dopolnjevanja Zakona o detektivski dejavnosti prehaja v ključno fazo. Potrebno bo doseči, da ga MNZ uvrsti v načrt svojega dela na zakonodajnem področju. To pa po-

meni, da se moramo pripraviti na dodatno strokovno argumentacijo predlaganih sprememb in dopolnil; da bo zapisano v predlogu postalo vsebina zakona. Za zakon bo potrebno tudi parlamentarno lobiranje.

V minulem letu je nastajal že omenjeni Pravilnik o nadzoru nad opravljanjem detektivske dejavnosti, ki pa še ni do te mere dorečen, da bi o njegovem sprejemu lahko odločali. Gre za razmejitev dela med komisijo za nadzor in častnim razsodiščem.

Upravni odbor predlaga Skupščini v sprejem nov Kodeks detektivske etike. Ta akt nad akti je nastajal z željo, da bi bil sprejet s takšnim konsenzom, da bi postal del podzavesti vsakogar, ki mu je zaupana detektivska značka in bi doprinašal k afirmaciji detektivske stroke.

Financiranje

Zbornica je obvezno stanovsko združenje. Za vse nas je torej nepogrešljiva. V okviru svojih pristojnosti, možnosti in ob veliko prostovoljnega dela in znanja nekaterih posameznikov uspevamo opravljati tisto kar nekateri ne uspejo ob rednih in veliko večjih prihodkih. Ne bo odveč, če nekatere spomnim, da je z obveznim članstvom v Zbornici povezana tudi članarina. Neplačnikom pa bi rad povedal, da je njihovo ravnanje ne samo nezakonito ampak tudi nemoralno in nekolegialno do ostalih.

Predsednik nadzornega odbora vas bo prepričal, da z razpoložljivimi sredstvi ravnamo gospodarno in smotrno.

Zaključek

Upravni odbor se je med 4. in 5. redno letno skupščino sestal devet krat. Zavzemal je stališ-

ča do v poročilu navedenih zadev in deloval v cilju uresničevanja programskih usmeritev skupščine.

Kolegom, ki jim delo za skupne cilje pomeni vrednoto in imajo zasluge, da je Detektivska zbornica spoštovan, dobrodošel in upoštevanja vreden sogovornik povsod kjer se pojavlja, bi se rad iskreno zahvalil za sodelovanje. V mislih imam večino članov upravnega odbora in drugih organov Zbornice. Med ostalimi pa zlasti urednika Detektiva kolega **Andreja Dvorška**.

Detektivsko dejavnost pri nas si je težko zamisliti tudi brez **dr. Janeza Pečarja**, **dr. Andreja Anžiča** in **dr. Tomaža Časa**. Njihovi strokovni in znanstveni argumenti so bili in ostajajo naše nepogrešljivo in glavno orožje. Ko pozicioniramo detektivsko dejavnost v slovenski družbi pa imamo srečo, da še vedno bdijo nad njenim razvojem in ta razvoj tudi usmerjajo. Pogosto na ta akademski - strokovno teoretični vidik pozabljam. Država pa se zdi, da ga kar spregleda. Za vse opravljeno in za še pričakovano se jim v imenu Zbornice s spoštovanjem zahvaljujem in priporočam.

Ker se moj mandat izteka se ob koncu želim zahvaliti prav vsem, ki ste karkoli in kakorkoli doprinesli k temu, da smo danes na svojo Zbornico lahko ponosni.

Posebej se zahvaljujem sekretarju, članom upravnega odbora in drugih organov Zbornice, ki so s svojim odgovornim, strokovnim pristopom in zrelostjo vnesli v delo Zbornice ustvarjalnega in kooperativnega duha.

Novo izvoljenemu vodstvu želim še uspešnejše delo na zastavljeni poti.

HVALA!

Predsednik
Danilo Zorn l.r.

KODEKS POK

DETEKTIVOV REP

ZNAČKO SVOJEGA POKLICA PRIZNAVAM KOT SIMBOLO
DETEKTIVSKE ZBORNICE REPUBLIKE SLOVENIJE V SV
ZVESTOBE ETIKI DETEKTIVSKE DEJAVNOSTI. VEDNO S
SVOJEGA IZBRANEGA POK

DETE

IZJAV

*da bom opravljal vse poklicne dolžnosti detektiva v skladu z najvišjimi moralnimi
in etičnimi načeli in nikoli ne bom zavestno naredil česa, s čimer bi lahko omadeževal
poklic detektiva in Detektivsko zbornico Republike Slovenije, ki mi je izkazala
zaupanje s podelitvijo detektivske licence*

*da se bom kot detektiv vzdržal podajanja vrednostnih sodb o delu drugih
detektivov ali kakršnegakoli ravnanja, ki bi lahko škodilo ugledu drugih detektivov
in detektivskih družb*

*da bom stranko pred podpisom pogodbe seznanil s svojimi možnostmi delovanja in
omejitvami pri delovanju in ji pri sklepanju pogodbe ne bom obljubil uspeha, če bom
vedel, da je uspeh dvomljiv ali ga sploh ni mogoče doseči*

*da bom opravljal vse preiskave v mejah naročila, zakonitosti, moralnosti
in detektivske poklicne etike*

da bom spoštoval ustne dogovore kot da bi bili zapisani

*da ne bom strankam svetoval katerikoli protizakoniti ali neetični postopek ali
dejanje*

*da bom spoštoval zasebnost strank, da se ne bom izneveril njihovem zaupanju
in bom varoval njihove skrivnosti, kot bi bile moje lastne*

da bodo moja vodila za doseganje uspeha resnica, strokovnost, vestnost in preudarnost

.....
PREDSEDNIK ČASTNEGA RAZSODIŠČA DEZRS

LJUBLJANA,

KLICNE ETIKE

UBLIKE SLOVENIJE

BOL DRUŽBENEGA ZAUPANJA, KI GA PREJEMAM OD
VOJE SKRBNIŠTVO. VAROVAL GA BOM VES ČAS SVOJE
I BOM PRIZADEVAL, DA BI DOSEGEL TA CILJ IN IDEALE
LICA IN BIL ČASTIVREDEN

KTIV

LJAM:

da bom dal stranki vedno poročilo o ugotovitvah (podatkih, informacijah in rezultatih preiskave) o prevzeti zadevi

da bom poročal strankam o vseh dejstvih, ki jih bom odkril, naj bodo ugodna ali ne

da bom strankam posredoval sveže in natančne informacije v največji možni meri, v okviru denarnih možnosti in časa, ki ga določi stranka

da bodo moja poročila poštena, resnična, natančna in kolikor se da popolna

da drugemu detektivu ne bom posredoval podatkov in informacij, če iz narave informacij in podatkov izhaja, da bi posredovanje le-teh lahko škodovalo interesom stranke, s katero sem ali sem bil v poslovnem razmerju

da bom realno ocenil vrednost (količino in zahtevnost) svojega dela ter stroške, povezane z delom v posameznem primeru, in si zaradi strankinega težkega položaja ne bom pridobival koristi, ki bi presegle vrednost dela in (upravičenih) stroškov

da bom stalno izpopolnjeval svoje strokovno zannje in splošno razgledanost in izobraženost

da priznavam častno razsodišče Detektivske zbornice Republike Slovenije kot razsodnika o svojih zgoraj navedenih dejanjih in postopkih.

.....
DETEKTIV
.....

Detektivska zbornica Republike Slovenije
Tržaška cesta 2
1111 Ljubljana

POROČILO O DELU ČASTNEGA RAZSODIŠČA DeZRS ZA LETO 2000

Delo častnega razsodišča Detektivske zbornice Republike Slovenije je v letu 2000 potekalo v skladu s poslovníkom o delu častnega razsodišča, ki je bil sprejet 27. 2. 1998, na skupščini zbornice.

Častno razsodišče se je v letu 2000 sestajalo po potrebi. Opravljene so bile tri seje na katerih smo obravnavali nastalo problematiko. Predsednik častnega razsodišča je bil redno vabljen na seje Upravnega odbora zbornice, da je bil sproti seznanjen z delom in problemi zbornice in detektivske dejavnosti.

Tako kot že v letu 1999 je bil tudi v tem letu glavni problem neplačevanje članarine. V teh primerih je šlo za kršitev 3. točke 15. člena poslovníka o delu častnega razsodišča. V štirih primerih so obravnavani kršitelji pridobljene licence vrnili, s čimer so bili podani tudi razlogi za ustavitve postopka.

Obravnavana sta bila tudi dva primera pritožb državnega organa in državljanov na delo detektivov.

V prvem primeru je častno razsodišče odločilo, da trenutno ne obstajajo razlogi za uvedbo dis-

ciplinskega postopka zoper detektiva, zoper katerega je bila sicer podana kazenska ovadba. Po morebitni odločitvi pristojnih organov, o detektivovi storitvi kaznivega dejanja, bo o zadevi ponovno odločalo tudi častno razsodišče zbornice. Takšen odgovor je bil posredovan tudi prijaviteljem.

V drugem primeru je bilo ugotovljeno, da kršitve, ki je bila prijavljena, ni storil detektiv, zato je v tem primeru častno razsodišče odločilo, da ni pristojno za obravnavo. Tudi v tem primeru je častno razsodišče prijaviteljem poslalo ustrezen sklep.

V letu 2000 se je častno razsodišče kadrovske okrepilo, zato je delo potekalo nemoteno. Glede na dejstvo, da je še vedno največji problem neplačevanje članarine, bo slej ko prej to potrebo urediti - sankcionirati v zakonu in statutu zbornice. Sedaj namreč ni zakonske podlage za odvzem licence zaradi neizpolnjevanja članskih obveznosti.

Predsednik častnega razsodišča
Martin Miložič l.r.

PROGRAMSKE USMERITVE

DETEKTIVSKE ZBORNICE RS V LETU 2001

V poročilu za leto 2000 sem zapisal, da je Detektivska zbornica RS spoštovan, dobrodošel in upoštevanja vreden sogovornik. To je res; a to za sedaj cenijo le v strokovnih krogih. Mi pa potrebujemo in hočemo doseči, da bo naziv detektiv izrečen s takšnim spoštovanjem in zaupanjem, kot to velja za druge strokovne nazive. Glede na starost našega poklica smo z doseženim lahko zadovoljni. Ne gre pa pozabiti, da se profesionalnost, strokovnost in etičnost morajo potrjevati in dokazovati vsak dan znova. S tem sem želel povedati, da ima vsakdo izmed nas, organi in funkcionarji Zbornice pa še posebej veliko odgovornost za to, kako bo posameznik čutil pripadnost cehu in kako bo detektivstvo cenjeno kot gospodarska, etična in moralna kategorija v slovenski družbi.

V ta najsplošnejši okvir bomo vgrajevali posamične cilje kot kamenčke v mozaik in tako skupno oblikovali podobo zbornice in odnos okolja do nje in njenih članov. Upravni odbor predlaga za leto 2001 naslednje cilje:

- Nadaljevati projekt sprememb in dopolnil Zakona o detektivski dejavnosti in ga vnesti v program zakonodajne aktivnosti MNZ;
- Pripraviti Pravilnik o opravljanju nadzora o izvajanju Zakona o detektivski dejavnosti
- Zagotoviti pogoje za izid knjige "Skrivnosti detektivov" avtorjev Andreja Dvoršaka in Eda Posege
- Pripraviti in sprejeti akt o častnem članstvu in priznanjih DeZRS
- Dopolnjevati druge normativne akte zbornice in jih usklajevati s pravno ureditvijo EU;
- Nadaljevati s sistemom permanentnega izobraževanja in usposabljanja in se pri tem odzivati na aktualne potrebe in zahteve;
- nadaljevati in dopolnjevati informativno dejavnost Zbornice;
- Odgovorno izvajati naloge s področja javnih pooblastil Zbornice;
- Dopolniti grafično podobo Zbornice (kodeks, kuverte, dopisi, voščilnice, plakati, plakete, priznanja, zahvale, častno članstvo...);
- Začeti pripravljati tarifni pravilnik na osnovi lastnih izkušenj in po zgledih odvetniškega, notarskega, izvršiteljskega...;
- Začeti razpravo o pripravah kandidatov za detektivski izpit, o usposabljanju detektivov, ki nimajo operativnih izkušenj (pripravništvo);
- Nadaljevati operativno dogovarjanje z upravljavci zbirk podatkov in evidenc v cilju čim večje operativnosti in poenotenja kriterijev na območju celotne države. Kjer je to mogoče doseči dostop do evidenc po elektronski poti (dodelitev gesel). V to vključiti tudi tiste javne zbirke podatkov, ki so za detektivsko delo operativno zanimive a z njihovimi upravljavci do sedaj kot Zbornica nismo organizirano sodelovali (register pravnih oseb, zemljiška knjiga, geodetska uprava...);
- Nadaljevati in še poglobiti uspešno sodelovanje z MNZ, Generalno policijsko upravo, Visoko policijsko varnostno šolo, Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zbornico za zasebno varovanje RS, Ministrstvom za pravosodje, Zavodom za statistiko ...;
- Aktivno sodelovati pri organizaciji in operativni izvedbi posvetov in drugih strokovnih srečanj z varnostnega področja;
- Utrjevati in poglobljati sodelovanje z detektivi in detektivskimi združenji drugih držav;
- Spremljati nastajanje nove zakonodaje in spreminjanja stare ter vanjo vgrajevati detektivske interese;

Ponujene programske usmeritve dopolnjene z usmeritvami Skupščine bodo osnova za izdelavo terminskega plana dela Upravnega odbora Detektivske zbornice RS v letu 2001.

Pripravil
Danilo Zorn l. r.

Neuradni prevod Zakona o detektivski dejavnosti je pripravila DeZRS za promocijo detektivske dejavnosti in slovenskih detektivov v tujini.

Published: Official Gazette of the Republic of Slovenia no. 32/94, 10 June 1994, p. 2047
Valid since 25 June 1994

DETECTIVE ACTIVITY ACT

I. General Provisions

Article 1

This Act shall regulate the detective activity and lay down the conditions for its performance.

Article 2

The detective activity shall be carried out by detectives as a liberal profession. Detectives may practice their profession individually or in a detective agency in accordance with the provisions of this Act.

The provisions of this Act pertaining to detectives as individuals shall also apply to detective agencies unless otherwise provided by this Act.

Article 3

Detective activity under this Act shall consist of the gathering and conveying of information obtained in accordance with the rights granted to detectives hereunder.

II. The Chamber of Detectives

Article 4

Detectives in the territory of the Republic of Slovenia shall have a compulsory membership in the Chamber of Detectives of the Republic of Slovenia (hereinafter: "the Chamber").

Article 5

By agreement with the Ministry of the Interior, the Chamber shall:

1. grant and withdraw detective licences,
2. lay down the programme of certification exam for detective practice as well as the method of knowledge assessment from Article 8 of this Act.

The Chamber shall also have the following tasks:

1. to monitor and discuss the work of its members;
2. to adopt a professional code of ethics and measures for its violation;
3. to maintain records of detectives;
4. to carry out other tasks determined by its memorandum of association and state regulations;
5. to supervise the work of its members;
6. to determine the design of the identification card from Article 14 hereof.

Article 6

The tasks from paragraphs 1 and 2 of the preceding Article shall be carried out by the Chamber as exertion of public authority. The tasks carried out by the Chamber as public authority shall be finance from the national budget.

Article 7

The Chamber shall have the quality of a legal person. The Chamber shall adopt a memorandum of association, by which it shall lay down its organization, its bodies and their responsibilities. The part of the Chamber's memorandum of association pertaining to the execution of its authority shall be subject to approval by the Government of the Republic of Slovenia.

III. Performance of Detective Activity

Article 8

Detectives shall gather the information which they are authorized to gather in accordance with the contract entered into with their clients in ac-

cordance with this Act. For the purpose of practising the detective activity, detectives shall have a licence which may be issued at their request by the Chamber provided, however, that they meet the following conditions:

1. citizenship of the Republic of Slovenia;
2. completed college or higher education and passed certification exam;
3. unconvictedness for intentionally committed criminal offence which is subject to prosecution ex officio;
4. that they held no post of authorized officers at the Ministry of the Interior or intelligence and security services in the past two years.

The knowledge assessment from paragraph 2 of the preceding Article shall be carried out by a commission composed of:

- two representatives of the Chamber,
- two representatives of the Ministry of the Interior.

If the applicant for a licence of private detective is subject to a criminal proceedings for intentionally committed criminal offence which is subject to prosecution ex officio, the decision whether the applicant satisfies the conditions for the granting of a detective licence shall be postponed until the decision in such proceedings becomes final and absolute.

Article 9

Detectives may obtain the information directly from the persons to which such information relates as well as from other persons in the possession of such information that are willing to provide it of their own accord, and from the mass media on:

- the missing or hiding persons, debtors, authors or senders of anonymous letters, and persons responsible for material damage;
- stolen or lost objects;
- evidence required for insurance or proving of rights and entitlements of individual parties before judicial and other authorities and organizations deciding on such rights in the proceedings;
- loyalty of employees in the observance of the provision in restraint of trade;
- performance and competence of legal persons.

Article 10

Based on the proof of acceptance of a particular assignment for the accomplishment of which certain information from the records is

necessary, the database manager shall convey the detectives the information from the records on:

- persons with permanent and temporary residence,
- employment,
- car owners.

Detectives shall be entitled to examine court and administrative records in cases when such right is conferred by the law on the authorizing parties.

For the purpose of obtaining the information under this Article, the person to which the requested information relates need not be acquainted with the fact that information about it will be disclosed to other parties in accordance with the provisions of this Article. The proof from the first paragraph hereof shall be considered an agreement made between the detectives and their clients and a power of attorney in writing.

Article 11

In the protection and disclosure of information obtained from the databases from the preceding Article, detectives shall act in accordance with the provisions of Data Protection Act.

Article 12

Detectives shall be bound to secrecy in matters entrusted to them.

When during their assignment they come upon the information about a criminal offence which is subject to prosecution ex officio, detectives shall report it to the competent authority.

Article 13

Detectives shall not perform tasks which are the responsibility of the police and judicial authorities according to the law (such as debt collection from natural and legal persons). In the performance of their tasks, detectives shall not employ methods and resources which are used by state bodies according to the law.

Detectives shall not provide their services to local and foreign security services and state bodies and political parties.

The right to bear and use firearms may only be acquired under the Firearms Act.

Article 14

Detectives shall have an identification card issued by the Chamber. When referring to the powers conferred on them by this Act, detectives

shall identify themselves by showing their identification card to the person concerned. At any rate, they shall produce their identification card on request of the authorized officer of the Ministry of the Interior.

Article 15

The detective licence shall be revoked by the Chamber after it has established that a detective:

- no longer satisfies the conditions from Article 8 hereof;
- becomes permanently incapable of carrying out the detective activity,
- loses his contractual capacity.

The validity of the licence shall expire in case of a detective's:

- death,
- written statement that he no longer wishes to carry out detective activity.

The licence shall be withdrawn by the Chamber immediately after it has obtained a revocation of the approval from Article 22 hereof.

Article 16

In cases from the preceding Article, the detective or his statutory representative shall return their licence and identification card to the Chamber.

IV. Detective Agencies

Article 17

Detective agencies shall be legal persons and may be incorporated as companies with unlimited personal liability of its partners for the company's liabilities (hereinafter: "detective agencies").

Article 18

The incorporation and operation of detective agencies shall be governed by company law regulations unless otherwise provided by this Act.

Article 19

The activity of detective agencies shall be restricted to the exercise of detective profession. Partners of detective agencies may only be persons licensed by the Chamber to carry out detective activity. The management of detective agencies shall not be entrusted to persons other than detectives.

Article 20

The application for registration of a detective agency in the court register shall be accompanied by the Chamber's approval.

The issue of the approval may be denied only if not all conditions for the incorporation and operation of detective agencies stipulated by the law have been satisfied.

The approval from the first paragraph hereof shall be issued by the Chamber's supreme body determined by its memorandum of association. The approval shall be considered to have been granted if the applicant receives no answer within two months after the filing of his application.

Article 21

If certain conditions of organization and operation of detective agency are not satisfied in accordance with this Act, the detective agency shall be wound up.

The winding up of a detective agency for reasons from the preceding paragraph shall be determined by the court on the proposal of the partners or the Chamber. Before taking the decision on the winding up of the agency, the court shall give the detective agency a time limit of not more than six months within which its organization and operations should be brought into line with the provisions of this Act.

V. Supervision

Article 22

Supervision over the implementation of this Act shall be the responsibility of the Ministry of the Interior and the Chamber, whereas technical devices shall be supervised by relevant inspections.

If during the supervision from the preceding paragraph hereof the Ministry of the Interior determines that a detective no longer complies with the conditions stipulated by this Detective Activity Act, it shall revoke its approval for the issue of the detective licence.

VI. Records

Article 23

The Chamber shall keep and maintain a record of detectives.

The Chamber shall provide the Ministry of the Interior with information from the record of detectives upon written request.

Article 24

The record of detectives shall include the following information:

- name and surname;
- day, month and year of birth;
- nationality;
- permanent or temporary residence;
- professional qualification;
- occupation;
- employment;
- passed examination before the commission from Article 8 hereof;
- number of the issued licence;
- withdrawal of the licence;
- withdrawal of the identification card.

Article 25

The information from the preceding Article hereof shall be gathered directly from individuals to which they relate.

The gathering and conveying of personal data which are gathered in accordance with the provisions of the preceding paragraph of this Article and are not regulated by this Act shall be governed by the provisions of the Personal Data Protection Act.

Article 26

Detectives shall keep a record of contracts for detective services and shall submit it for inspection by the Chamber or the Ministry of the Interior at their request.

The Chamber, i.e. the Ministry of the Interior shall protect the personal data from the preceding paragraph hereof according to the law and may use them only during the supervision carried out under this Act.

Article 27

Personal data shall be kept in the records until the withdrawal of individual detective licences. After that, the records from Article 24 hereof shall only include the name, address and detective licence withdrawal.

VII. Penal Provisions**Article 28**

Detectives shall be fined with at least 20,000 tolars if they:

1. perform detective activity without proper licence (Article 8);
2. fail to inform the competent body on a criminal offence which is subject to prosecution ex officio (second paragraph of Article 12);
3. fail to identify themselves with detective identification card (Article 14);
4. act in opposition to Article 11, the first paragraph of Article 12 or Article 13 of this Act;
5. act in opposition to Article 26 of this Act.

The violation from the second paragraph of Article 12 and Article 13 of this Act may also entail a security measure of licence withdrawal for a period from 6 months to 3 years.

VIII. Transitional and Final Provisions**Article 29**

Companies registered for the performance of detective activity shall bring their organization and operations into line with this Act and obtain the necessary licences under this Act within one year after the enforcement of this Act.

Article 30

The Chamber shall be established in accordance with the provisions of this Act within one year after its enforcement and shall within six months after its creation lay down the knowledge assessment programme, the professional code of ethics, the identification card design and shall set up the records from Article 5 of this Act.

Before the Chamber becomes operational, its tasks from items 1. and 2. of the first paragraph and items 3., 5. and 6. of the second paragraph of Article 5 hereof shall be carried out by the Ministry of the Interior.

Article 31

This Act shall come into effect on the fifteenth day following its publication in the Official Gazette of the Republic of Slovenia.

Number: 212-05/92-1/3 Ljubljana,
dated 27 May 1994

Chairman of the National Assembly
of the Republic of Slovenia
Herman Rigelnik, M.S.

KAZALO LETNIKA 2000

Banovec Darja: Kako je nastajala detektivska	31
Čas dr. Tomaž: Subjekti zasebnega varstva in nacionalno-varnostni sistem sodobne družbe II.....	7
Čas dr. Tomaž: Nove možnosti zasebnega varstva v Sloveniji	26
Dvoršak Andrej: Slikovno gradivo	28
Dvoršak Andrej: Varnost v turizmu	35
Dvoršak Andrej: IPIS in iBON	37
Dvoršak Andrej: Pogled skozi temo	40
Dvoršak Andrej: Pisanje poročila je tudi trženje	62
Dvoršak Andrej: Sumljivi žigi	64
Dvoršak Helena: Zasebnost ne sme biti privilegij nepridipravov	1
Dvoršak Helena: Spletna stran DeZRS	32
Dvoršak Helena: FiPO olajša detektivsko delo	36
Dvoršak Helena: PIRS poceni in zanesljiv	39
Dvoršak Helena: Cene detektivskih storitev	66
Dvoršak Helena: Z licenco ali brez nje	68
Éttisch-Enchelmaier M.: Posredovalec informacij – pomembna stranka detektivov	23
Gostič Štefan: Državni nadzor nad detektivsko dejavnostjo	1
Hudarin B. Franc: Dnevi varstvoslovja	33
Jurišič Niko: Pravilnik o vročanju pošiljk	33
Jurišič Niko: Tokrat le osem kandidatov	33
Jurišič Niko: Zavarovanje poklicne odgovornosti	34
Jurišič Niko: Detektivi in odvetniki	34

PRILOGA 2000

Sprememba statuta DeZRS	12
Poslovnik o delu DeZRS - spremembe	12
Poročilo o delu DeZRS za leto 1999	13
Finančno poročilo DeZRS za leto 1999	16
Poročilo nadzornega odbora DeZRS za leto 1999	17
Predlog programa dela DeZRS za leto 2000	18
Predlog finančnega načrta za leto 2000	19
Poročilo o delu častnega razsodišča v letu 2000	21
Kazalo letnika 1999	22
Čas dr. Tomaž in Gostič Štefan: Detektiv – pooblaščenec stranke za zbiranje in posredovanje podatkov	41
Šilc Dario: Odmev iz vrst detektivov	47
Pravilnik o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati osebe za opravljanje vročanja in o pravilih za njihovo delovanje	48
Dvoršak Andrej: Javna razprava o kodeksu poklice etike	50
Kodeks poklicne etike zasebnih detektivov	51
Pravilnik o tarifi za plačilo dela izvršiteljev in o povračilu stroškov v zvezi z njihovim delom	57
Zavarovanje poklicne odgovornosti za izvajalce detektivske dejavnosti	60

nadaljevanje z 12. strani

če že ne kakšnega kontaktnega naslova ali še svojih drugih elektronskih naslovov.

Neredno kje zapiše tudi naslov svoje spletne strani, kjer o njem zve- mo marsikaj in preko katere ga lahko brez težav najdemo.

Ko smo prepričani, da smo našli pravo osebo, kliknemo v POSTING HISTORY, ki je tik pod njegovim elektronskim naslovom. Na ta način dobimo vsa njegova sporočila, ki jih je kdajkoli po letu 1996 poslal kate- rikoli novičarski skupini.

Sledi ponovno branje vseh sporo- čil.

Ljudje pogosto uporabljajo isto uporabniško ime (*user name*), kadar zamenjajo posrednika internetnega dostopa (*internet provider*), kar olaj- ša iskanje. Denimo, da ima nekdo uporabniško ime Lopov. V okence AUTHOR vtipkamo njegovo uporab- niško ime in mu dodamo zvezdico Lopov*. Tako najdemo vse njegove morebitne medmrežne račune (*ac- count*). Pri tem lahko naletimo tudi na povsem drugo osebo, z enakim uporabniškim imenom pri nekem drugem ponudniku internetnih stor- itev, vendar ni nujno.

Nadalje lahko iščemo tako, da vtip- kamo v okence SUBJECT ime kraja ali v primeru Slovenije, ki je soraz- merno majhna, kar države ter klik- nemo na tipko za iskanje.

Sedaj smo že tako daleč, da mora- mo to morebitno dokazno gradivo shraniti, kajti vsak trenutek ga lah- ko nekdo zbrise ali pa postane ne- dostopno. Medmrežje ima svoje muhe in zakonitosti in ena teh je, da kar hočeš shraniti za kasneje, ta- koj prekopiraj na svoj trdi disk ali CDR. Toda preden v našem prime- ru začnemo kopirati, kliknemo na VIEW ORIGINAL USENET FOR- MAT. To je koristno predvsem zato, ker tako vidimo celo glavo sporoči- la, vključno z IP naslovi in vsem dru- gim, kar kasneje omogoča sledenje in identifikacijo pošiljatelja. (IP na- slov izgleda takole 194.247.0.57).

Uporabna orodja za iskanje oseb preko interneta so tudi na naslednjih naslovih:

- Go To Search <http://www.search.com>
- Ergosurf <http://www.egosurf.com>
- Sam Spade <http://www.sampade.org/t/>
- Yahoo <http://search.profiles.yahoo.com>
- ICQ <http://www.icq.com>
- MSN Messenger <http://search.talkcity.com/msn/>
- Oznic <http://www.oznic.com> (brezplačen program za iskanje z domačega peceja)
- EON <http://www.eon.com>
- Matkurja <http://www.matkurja.com/slo/search>
- SLO imenik e-pošte <http://afna.telekom.si/>
- Telefonski imeniki <http://www.teldir.com/eng>
- Imenik Simobil naročnikov <http://www.simobil.si/uporabniki/imenik.asp>
- Seznam davčnih zavezancev <http://ddv.inetis.com/default.asp>
- itn.

Drugi način zbiranja podatkov o ne- kom je, da ga poiščemo preko dru- gih iskalnikov, na primer Google (<http://www.google.com>), ki smo ga že dodali tudi v spletno stran De- ZRS ali preko Altavista.com (<http://www.altavista.com>) ali ali Reference.com (<http://www.reference.com>). V iskalno okence vtipka- mo elektronski naslov osebe, ki jo iščemo. Rezultat iskanja nam lahko posreduje uporabne podatke, saj po- kaže tudi druga mesta v medmrež- ju, kjer se nahaja ta elektronski naslov, pogosto v povezavi s sple- tno stranjo.

Če najdete spletno stran, ki je po- vezana z elektronskim naslovom ose- be, ki jo iščete, jo seveda takoj pre- kopirajte na trdi disk svojega raču- nalnika ali na CDR, kajti spletna stran je lahko kadarkoli odstranjena ali spremenjena. Pred časom sem za kolega Eda Posego iskal po interne- tu podatke o nekem ugrabitelju. Na- šel sem spletno stran njegovega pod- jetja, na kateri je bila celo njegova slika in naslov. Ko sem jo naslednji dan hotel shraniti in natisniti, je ni bilo več! On ali njegovi sorodniki so jo preprosto umaknili! Shranjujete vedno takoj in vedno naredite dve varnostni kopiji! CDR so poceni, po- datki so dragi in dragoceni!

Zelo uporabna reč je tudi na na- slovu <http://www.networksolutions.com/cgi-bin/whois>, Network Solutions. Preko tega iskalnika lah- ko najdete podatek, kje je lokacija posrednika internetnih storitev (ISP – Internet Service Provider). Vtip- kate ime domene in izveste kdo je registriran pod to domeno.

Še nekaj: nikoli ne pozabite naj- prej pogledati v elektronski telefon- ski imenik in druge slovenske jav- no dostopne elektronske podatkov- ne zbirke. Kadar nikakor ne more- te najti nekoga, ki se skriva za ano- nimnim elektronskim naslovom, denimo @hotmail.com ali @email.si in podobnimi, se spom- nite, da obstajajo med detektivi tudi specialisti, ki zelo hitro najdejo po- šiljatelja, četudi on misli, da se je še tako dobro skrivil za anonimni elektronski naslov. Vendar taka storitev detektivov, specializiranih za iskanje po medmrežju stane od ne- kaj deset tisočakov dalje, odvisno, kako dobro je nekdo zabrisal svoje sledi in koliko uporabnih podatkov posredujete detektivu.

O iskanju podatkov o nekem, ki se skriva za anonimnim elektronskim naslovom bomo napisali nekaj več v prihodnji številki.

MS Windows ME nam olajša delo

Andrej Dvoršak

Računalnik je v detektivski dejavnosti danes to, kar sta nekoč bila daljnogled in beležka. Vendar sam računalnik še ne zagotavlja uspeha. Vanj moramo namestiti operacijski sistem in še nekaj drugih programov, ki jih potrebujemo za vsakodnevno delo. Za detektiva je pomembno, da ima takšne programe, ki so vsesplošno razširjeni in preprosti za namestitev ter uporabo. Vse te kriterije izpolnjujejo programi programskega giganta Microsoft. Če se slučajno ravnokar odločate za nakup novega računalnika in ste povprečni uporabnik, so Microsoftova okna kot operacijski sistem prava izbira. MS Windows 2000 Pro se odlikujejo po stabilnosti, MS Windows ME pa po prijaznosti do uporabnika in po tem, da so poslovenjena.

Operacijski sistem Windows ME je namenjen uporabnikom domačih računalnikov in predstavlja izpopolnjeno verzijo že dobro uveljavljenih Oken 98. Številni pripomočki in vde-

vost vgrajeni varnostni sistemi, ki ohranjajo usklajeno delovanje računalnika. Ne glede, kaj počnete, vedno lahko brez večjega znanja in naporov obnovite sistem in deloval bo kot ura. No ja, tudi ura se tu in tam ustavi...

Med najpomembnejšimi detektivskimi orodji je tudi fotoaparati. Če je digitalni, toliko bolje, če imamo navadnega, si pomagamo lahko z optičnim bralnikom, ki pretvarja podobe s papirnih fotografij v digitalne, ki jih lahko pošljemo po elektronski pošti ali vkomponiramo v naša poročila. Windows ME ima že vgrajene ustrezne pripomočke, ki omogočajo preprosto upravljanje z digitalnimi fotografijami in z videom. Da, tudi videoposnetke, lahko straniki pošljete po elektronski pošti ali jih izročite na cederomu, še prej pa jih uredite s pomočjo Windows ME.

Microsoft ga ponuja skupaj s še nekaterimi ostalimi programi v zbirki MS Office. Najnovejša različica ima oznako 2000. Lahko pa si omislite tudi kakšno brezplačno različico urejevalnika besedil, ki si jo v računalnik prenesete kar z interneta.

Še na nekaj je potrebno opozoriti: na nelegalne kopije Microsoftovih programov. Za 1.500 tolarjev jih dobite za vsakim vogalom, vendar vam tak nakup toplo odsvetujemo, ne samo zato, ker ste detektiv, in ker nekateri med nami zbirajo dokaze o izdelovalcih in uporabnikih nelegalnih programskih kopij, ampak predvsem zaradi tega, ker pri nakupu nelegalne kopije, nikoli ne veš, kaj kupuješ. Vedno več je takih kopij, ki so jim dodani razni 'priboljški', ki lahko resno ogrozijo vaš računalnik in vaše delo. Naslednji pomislek zoper nelegalne kopije so tržni inšpektorji, ki zadnje čase, poleg detektivov, pridno lovijo uporabnike nelegalnih kopij tudi med samostojnimi podjetniki in manjšimi podjetji. Tveganje je torej tisto, zaradi katerega je nakup nelegalne kopije nesmiseln.

Še nekaj je, zaradi česar se mora detektiv odločiti za Microsoftov operacijski sistem Windows: skoraj vse, kar detektiv potrebujemo za delo, denimo IPIS in iBON, FiPO, PIRS, telefonski imenik in druge podobne zbirke podatkov. Prav vse, brez izjem so prirejene za MS Windows in jih zaenkrat še ne morete uporabljati z drugimi operacijskimi sistemi.

Če še niste uporabnik računalnika, to postanite čimprej, da vas ne bo čas popolnoma povozil. Detektivska zbornica prav sedaj organizira več računalniških tečajev in jamči, da se bo na njih vsak naučil uporabljati tista programska orodja, ki jih potrebuje pri delu.

lani čarovniki zagotavljajo prijaznejšo uporabo. Za poprečneža, ki se ne namerava poglobljati v programsko opremo bolj kot je za vsakdanjo rabo potrebno, so zlasti dobrodošla no-

Poleg Windows ME potrebujete še nekaj za pisanje poročil. Urejevalnik besedil MS Word je ena od možnosti, katere prednost je, da je najbolj razširjen v svetu, ne le pri nas.

Due diligence – skrbnost dobrega gospodarja

Helena Dvoršak

Detektiv, ki se bo ukvarjal s poizvedbami za in o gospodarskih subjektih, bo prej ali slej naletel na angleški izraz *due diligence*. V slovenščino ta izraz prevajamo kot 'skrbnost dobrega gospodarja', kar se mi ne zdi najboljša rešitev. Tudi v drugih neangleško govorečih državah se je izraz v strokovnih krogih udomačil nepreveden. Kljub temu si pod pojmom *due diligence* predstavljajo različni naročniki dokaj različne storitve.

Due diligence poizvedbe najpogosteje naroča nekdo, ki kupuje neko podjetje, blagovno znamko, nepremičnino, itn. Zato so poizvedbe, ki se skrivajo pod tem izrazom lahko zelo raznovrstne.

Običajno pojem ali naročilo due diligence obsega preverjanje različnih segmentov gospodarskega subjekta, na primer njegovo finančno stanje in poslovanje, različne vrste premoženja, poslovne usmeritve in poslovne povezave, management, strukturo delničarjev itn. Kakorkoliže, due diligence ni nekaj, kar bi vedno in v vseh primerih pomenilo enake poizvedbe. Te so lahko dokaj površne, lahko pa so tako temeljite, da na koncu detektiv ve več o gospodarskem subjektu in njegovem poslovanju ter vodilnih delavcih kot denimo predsednik uprave ali nadzornega sveta. Vendar so tako obsežne poizvedbe le izjema, ne pravilo. Skratka, ni recepta, kako opraviti tovrstne poizvedbe, ki so izredno občutljive, saj se na podlagi teh informacij naročnik pogosto odloča o nakupu podjetja ali sklenitvi pogodbe o sovlaganju in če mu postrežemo z nepopolnimi ali netočnimi informacijami, lahko sklene slab posel. V takem pri-

meru se zadeva neredko znajde na sodiščih in če detektiv ne uspe dokazati, da je naredil vse, kar je naročnik upravičeno pričakoval od nje, zabrede v hude finančne škripce, ponavadi celo bankrotira.

Zahtevajte natančen spisek vprašanj!

Glede na izkušnje je zato izredno pomembno, da se z naročnikom podrobno pogovorite o njegovih zahtevah in pričakovanjih. Skušajte izvleči iz njega, kje pričakuje zaplete, kaj je ključno za njegovo končno odločitev in katere informacije druga stran najbolj skriva pred njim. Seveda morate vedeti tudi, zakaj nekdo naroča tovrstne poizvedbe, gre za načrtovani prevzem, sovlaganje, poslovno pogodbo itn.

Običajno med poizvedovanjem ne boste odkrili ničesar, kar ne bi naročnik vsaj slutil ali celo vedel že prej, razen če ne gre za takega naročnika, ki zbira šele prve informacije in o nasprotni strani ne ve nič več kot piše v poslovnih imenikih. Vaše informacije naročniku najpogosteje omogočijo potrditev njegovih opažanj, neredko pa ga tudi opozorijo na določene vidike, ki jih prej ni zaznal.

Due diligence poizvedb se običajno lotite za domačim računalnikom s pomočjo različnih podatkovnih baz: IPIS, iBON, FiPO, IPO, PIRS, TIS, tudi 'Hobotnice'. V njih dobite podatke o ustanoviteljih, lastnikih, vodilnih kadrih, naslovih in še marsičem. Ustrezne povezave vam olajšajo nadaljnje poizvedbe na terenu.

Zelo pomembni so finančni izkazi, bilance, ki ne odražajo vedno resničnega stanja gospodarskega subjek-

ta. Če vam uspe pridobiti interna finančna poročila, na legalen način, boste s tem dosegli največ, kar si lahko stranka želi glede finančnega poizvedovanja. Če sami niste strokovnjak za finančno področje, se obrnite na enega od številnih finančnih svetovalnih servisov, ki vam izdelajo zelo podrobne analize, v katerih vas opozori na pasti in sumljive točke v uradnih ali internih finančnih izkazih.

Analiza finančnega poslovanja je sicer dokaj pomemben pokazatelj uspešnosti gospodarskega subjekta, nikakor pa ne edina oporna točka, vaših poizvedb. Oplemenititi jo morate z dodatnimi informacijami o subjektu in podatki, ki jih pridobite od verodostojnih virov. V luči teh dodatnih informacij, lahko dobijo finančni pokazatelji povsem drugačno barvo.

Igra skrivalnic

Že res, da jih je verjetno opazil tudi vaš naročnik, ki pa vam bo bolj zaupal, če bo spoznal, da ste temeljiti in da se spoznate na zadevo oziroma znate vsaj vprašati na pravem mestu. Lastno odgovornost lahko zmanjšate tudi tako, da mu posredujete originalno poročilo finančne svetovalne službe in se nato sklicujete nanjo. Ne bojte se, da vas bo stranka drugič obšla in sama naročila poročilo. Resne stranke tega ne počnejo. Raje ostajajo skrite za vami, saj bi jim pretirano zanimanje za nasprotnika lahko otežilo pogajanja. Gre za igro, kjer vsak ve, da drugi poizveduje za njim in skuša posamezne podatke olepšati ali jih skriti, zaveda pa se, da poizvedovanja potekajo po različnih kanalih in da se mu pretirano skrivanje podatkov lahko maščuje v končnih pogajanjih. Med pomembnimi okoliščinami in dejstvi, ki zanimajo bodočega lastnika ali solastnika so opredmetena osnovna sredstva.

Najpogosteje boste naleteli na pasti pri vrednotenju sredstev gospo-

darskega subjekta, ki imajo lahko zelo velik vpliv na prihodke in dobiček. Ta sredstva so lahko podcenjena ali precenjena, le redkokdaj so realno ovrednotena, kajti z njimi je mogoče 'frizirati' bilanco. Opredeliti morate naslednje kriterije:

- **standarde s pomočjo katerih lahko ovrednotite osnovna sredstva**
- **dejansko stanje osnovnih sredstev (kakovost in uporabnost za proizvodnjo)**
- **računovodsko vrednost osnovnih sredstev.**

Prva točka je običajno najbolj problematična, kajti neredko ni povsem jasno, kako posamezni subjekt vrednoti svoja osnovna sredstva in premoženje. Obstajajo sicer računovodski kriteriji za to, vendar obstajajo tudi možnosti drugačnega razumevanja in vrednotenja, ki jih neposvečeni ne zaznamo in ne poznamo. Na to vprašanje poiščite odgovor skupaj s finančnimi strokovnjaki.

Druga točka je marsikdaj za naročnika najpomembnejša, detektiv specializiran za poslovne preiskave, ne bo imel prevelikih težav z iskanjem odgovorov. Najboljši vir so zaposleni, ki dobro poznajo opremo in proizvodna sredstva in so običajno voljni povedati vse, kar vas zanima. Najboljši informatorji so tehnični direktorji in obratovodje, kadar pa ni mogoče priti do podatkov preko njih, tudi delavci, ki delajo za posameznim strojem. Od njih boste zvedeli, kako so stroji ohranjeni in v kakšnem stanju so. Povedali vam bodo tudi, če so sploh uporabni za proizvodnjo ali načrtovano proizvodnjo, ali pa so le 'inventarne številke'. Neredko je vrednost opreme precenjena, kar pokaže že bežen sprehod skozi poslovno ali proizvodno zgradbo in skladišča. Vsak stroj, ki je shranjen v skladišču ali ga ne uporabljajo, je sumljiv. Zakaj ga ne uporabljajo? Kakšna je njegova vrednost v knjigi osnovnih sredstev, sta vpra-

šnji, na kateri je najprej potrebno najti odgovor. Ugotoviti je potrebno, koliko je sploh takšnega inventarja, ki predstavlja le evidenčno številko in ni uporaben, prav tako pa tudi, ali bo uporaben za načrtovano proizvodnjo, ali bodo zanjo uporabni drugi stroji, ki sedaj obratujejo? Najpogosteje se ob takšnem pregledu izkaže, da je vrednost opreme bistveno nižja od tiste, ki jo izkazujejo knjige osnovnih sredstev.

Naročnik, potencialni kupec ali vlagatelj, se mora izogniti temu, da bi plačal nekaj, kar ni uporabno, kar je prevrednoteno ali, kar s proizvodnjo nima nobene zveze.

Sumljive terjatve

Kupca podjetja zelo zanimajo tudi (nezavarovane) terjatve oziroma knjigovodski dolg. Tudi te so vključene v kupnino in predstavljajo del vrednosti podjetja.

Med poizvedovanjem mora zato detektiv ugotoviti:

- **So knjigovodske terjatve nastale z dobavo blaga naročniku na podlagi njegovega naročila?** Je med prejemnikom in dobaviteljem blaga sklenjen kakšen dogovor o garanciji zanj, o njegovem vračilu in v kakšnih primerih in kdaj bi do njih lahko prišlo ter kako bi to vplivalo na samo vrednost blaga ter obveznost dobavitelja, da poravna določene stroške v zvezi s tem blagom?
- **Detektiv ne sme pozabiti preveriti, ali je naročnik resnično prejel blago, za katerega so bili izdani računi in za katerega so izkazane terjatve.** Menedžerji neredko izstavijo račun za neko blago, ki pa v resnici ni bilo poslano naročniku, niti ga ni ta naročil, nato pa takšne račune prikazujejo med terjatvami, s čemer želijo povečati vrednost podjetja ob prodaji, opravičiti posojila ali kakorkoli drugače vplivati na navidezni rezultat poslovanja.

- **V zvezi s terjatvami** je potrebno preveriti neplačane račune, starejše od treh mesecev. Ugotoviti je potrebno njihovo specifikacijo, in resničnost, torej ali so sploh bili poslani na naslov, ki je na njih, ali imajo pokritje v dejanskih dobavah temu naročniku itd. Naročnika je potrebno opozoriti, koliko teh računov je starejših od enega leta, kajti v naših razmerah je takšen dolg zelo težko izterjati.

- **Preveriti je potrebno tudi** vsa še ne realizirana naročila in ugotoviti, kako je s plačili zanje. Je bil dan avans, predstavlja novo naročilo poravnava nekega že plačanega računa iz preteklosti, je nadomestilo za kaj tretjega? Če detektiv ugotovi kaj takega, je potrebno preiskavo razširiti in ugotoviti ozadja, med katerimi je lahko tudi dolg podjetja do drugega podjetja in naročilo predstavlja le izterjavo dolga, kar je že povezano z vprašanji etike menedžmenta in trdnosti podjetja itn., kar skrivajo pred potencialnimi kupci.

- **Preveriti je potrebno tudi kupce in dobavitelje podjetja.** Prav lahko se zgodi, da je eno podjetje kupec in dobavitelj istočasno. V takem primeru so knjigovodske terjatve še posebej vprašljive. Vzemimo primer, da podjetje A prodaja podjetju B, PE Embalaža, plastenke. Istočasno pa podjetje A od podjetja B, PE Surovine, kupuje reciklirano plastiko za izdelavo plastenek. V takem primeru se lahko zgodi, da bo edini račun, ki ga bo na koncu potrebno plačati, račun za dobavljeno reciklirano plastiko podjetju B, medtem ko so bile plastenke že plačane z drugimi količinami reciklirane plastike.

- **Za nameček je potrebno preveriti** še morebitno obremenjenost osnovnih sredstev in po-

slovnih prostorov s hipotekami in pogodbenimi obveznostmi do tretjih oseb, na primer bank ali zavarovalnic, ki bi utegnile imeti določene pravice glede knjigovodskih terjatev. Istočasno mora detektiv preveriti še drugo premoženje podjetja (na primer počitniške domove, stanovanjski fond), če tudi to ni obremenjeno s terjatvami ali hipotekami.

• **Za naročnika poizvedb bo zelo zanimiv podatek** ali se večina knjigovodskih terjatev nanaša na samo enega kupca oziroma ali se te terjatve kopičijo pri posameznih kupcih; pri katerih; za kaj? Morda podjetje ravno tega kupca ali to skupino kupcev prikazuje kot svoje najpomembnejše stranke, čeprav gre v bistvu za slabe stranke, ki ne plačujejo dobavljenega blaga in s katerimi bi vesten gospodar zelo hitro pretrgal poslovanje, saj njihova neplačila lahko ogrožajo celotno poslovanje.

Pomembno je tudi število reklamacij za dobavljeno blago. Če je število reklamacij veliko, pomeni, da je nekaj narobe v proizvodnem procesu. Kaj, mora pokazati nadaljnja preiskava.

Podatek, ki ga pri tovrstnih preiskavah ne smemo zanemariti je, kdaj je opravljena večina dobav: je enakomerno razporejena skozi ves mesec ali je glavnina dobav opravljena proti koncu meseca. Podatek lahko kaže na dejstvo, da je proizvodnja slabo načrtovana ali pa na to, da ima podjetje probleme s 'cash flow' ali pa da je tako zahteval naročnik.

Nič manj pozornosti morate nameniti tudi neopredmetenim osnovnim sredstvom. Stranki, zlasti če gre za manjšega investitorja, ki le vlaga kapital in sam ni podjetnik ter nima ustreznega tehničnega znanja ali podpore strokovnjakov, ali pa se ne zaveda pravega pomena te plati, je

detektivski paberki detektivski paberki detektivski paber

Anonimnost in mobiji

Med najtežje dosegljivimi podatki so podatki o lastnikih prenosnih telefonskih aparatov, še posebej, če uporabljajo mobije z vnaprej plačanimi telefonskimi karticami, ki jih lahko kupiš že za vsakim vogalom. Vendar ali tak mobi resnično zagotavlja uporabniku popolno anonimnost? Poznavalci pravijo, da ne.

Vsak mobilni telefon ima vgrajeno svojo identifikacijsko številko, ki jo operater lahko prikliče na zaslon, medtem ko ima uporabnik vzpostavljeno linijo. Prav tako lahko operater ali pooblaščen služba ugotovi številko telefonskega priključka ali prenosnika s katerega nekdo kliče anonimni prenosnik ali tiste, ki so klicane z njega. In to vse, ki so z njim kdajkoli imele vzpostavljeno zvezo!

To zadostuje za nadaljnja preverjanja in kmalu lahko ugotovijo, kdo uporablja anonimni prenosni telefon.

Po drugi strani pa je mogoče tak prenosni telefon odkriti tudi s pomočjo triangulacije, to je z lociranjem oddajnika z najmanj treh različnih točk. Izdelovalci mobilnikov pa že razmišljajo o tem, da bi vanje začeli serijsko vgrajevati čipe, ki bi omogočali satelitsko pozicioniranje oddajnikov (GPS).

H.D.

ne pozna in ne ve, kako vprašati, da bo dobila ustrezen odgovor, morate svetovati vi. Ne samo zato, ker boste s tem povečali svoj honorar, pač pa predvsem zato, da ji ponudite resnično celovito storitev, na podlagi katere se bo lahko lažje odločila.

Preglejte računalnike!

Med neopredmetenimi osnovnimi sredstvi je zlasti pomemben informacijski sistem podjetja, česar pa se večina manjših podjetnikov in investitorjev, zlasti slovenskih, ki še vedno vrednotijo vse v tonah in ne v bitih, ne zaveda.

Je informacijski sistem podjetja zastarel ali sodoben? Kdaj je bil posodobljen in kdo ga je posodobil, so prva vprašanja, s katerimi začnete svoje poizvedovanje. Zakaj je informacijski sistem tako pomemben? Predvsem zato, ker lahko z njim sledite proizvodnemu in poslovnemu procesu in se spretno izogibate nepotrebnim zastojem ter nevšečnostim. Po drugi strani lahko tak sistem hitro pokaže na pomanjkljivosti v vodenju podjetja, njegovih poslovnih rezultatih in bilanci, tako na prihodkovni kot odhodkovni strani.

Enako lahko pokaže, da so potenciali podjetja veliko večji, da pa ostajajo neizkoriščeni, ker je informacijski sistem zastarel in ker je tudi vodenje neustrezno.

Razumljivo, da tega ne bo znal ugotoviti prav vsak detektiv, toda sposoben detektiv, bo vključil strokovnjaka, ki se spozna na informatiko in po možnosti tudi na podobne proizvodne procese, kakršne ima ciljno podjetje.

Tak strokovnjak bo najprej pregledal strojno opremljenost podjetja, torej računalnike in ugotovil, koliko je starejših od štirih let. Problem starejših računalnikov je predvsem ta, da so nekompatibilni z novjšo programsko opremo in da je njihovo vzdrževanje ali posodabljanje drago.

Glede programske opreme je najpomembnejše vprašanje, ali je prilagojena prav temu uporabniku ali gre za program, ki je napisan za vse podobne uporabnike. Standardizirana programska oprema ima to prednost, da je stabilna, da vključuje velike podatkovne zbirke, ki jih je mogoče dopolnjevati in istočasno pregledovati ter primerjati arhivirane podatke za zelo dolgo časovno ob-

Ne nasedajte piarovcem!

Naročnika je zanimalo vse v zvezi z neko ugledno in na videz dobrostoječo gospodarsko družbo, v katero je nameraval vložiti velika sredstva in z njo razširiti meje svojega poslovanja.

Med poizvedovanjem o tem gospodarskem subjektu so detektivi prišli do vrste zanimivih podatkov, ki jih je skrbno skrivala pod izredno dobro vodenimi oglaševalskimi akcijami, s katerimi je v javnosti popolnoma zameglila resnično podobo in se predstavila drugačna kot je v resnici bila. Eden ključnih podatkov je bil, da je v proizvodnji več ozkih grl, zaradi katerih proizvodni proces ne teče po načrtih. Vzrok zanje je bila med drugim tudi tehtnica, na kateri so tehtali izdelke. Tuji investitor je dopuščal bistveno manjše odklone, kakor pa so jih lahko dosegali ob povprečni natančnosti delavcev na tej tehtnici. Delavec, ki je delal na tem stroju je detektivu povedal, da je tehtnica stara že štiri-deset let, da je z njo sicer mogoče tehtati v okviru postavljenih norm, vendar pa to podaljša čas, kar vpliva na zastoj v proizvodnji. »Če bi tisto vago zamenjali z drugo, bi bil bolj srečen, ker mi ne bi več odbijali od plače. Ampak naš direktor raje sponzorira lokalne fusbalerje kot pa da bi vlagal v nove stroje,« je delavec povedal detektivu, ta pa je to zapisal v poročilo naročniku. Rezultat: naročnik je sklenil pogodbo, nekaj dni po njenem podpisu pa je nabavil tudi novo tehtnico, istočasno pa za naslednji dve leti zmanjšal sredstva za sponzoriranje športnih društev.

dobje. Še bolj pomembno je, da je programsko opremo izdelalo uveljavljeno podjetje in je plod teamskega dela, ne pa posameznika. Upoštevati je potrebno dejstvo, da se programerju lahko kaj zgodi; kdo bo potem vzdrževal program ali poskrbel za odpravo motenj, če se pojavijo! Bo moralo podjetje, zaradi enega samega človeka zamenjati celotno programsko opremo?

Ovrednotite ljudi!

Zelo pomembno poglavje so tudi kadri. Ponavadi se začno poizvedbe pri vodilnih kadrih. Naročnike najpogosteje zanima njihova preteklost, karakter in življenjski slog. Kadar je naročnik tujec, bo vedno, brez izjeme, zahteval, da ugotovite tako imenovano kriminalno preteklost določene osebe. Pod tem pojmom tuji naročniki razumejo vpletenost osebe v nedovoljena in v kazniva dejanja, ne samo poslovna, tudi druga, denimo nasilniško obnašanje, povzročitve prometnih nesreč, sodne postopke, ne glede na njihov izid,

ki pa mora seveda biti jasno povedan, ovadbe in afere, ki sicer niso doživele sodnih epilogov, je pa bila oseba vanje vpletena, še posebej, če so splošno znane itn.

Zanima jih tudi šolska kariera posamezne osebe, na kateri srednji šoli in kje se je šolala, kje je nadaljevala študij, je nadaljevala s podiplomskimi študiji ali izpopolnjevanji, kje, kdaj, s kakšnim uspehom.

Sledi poklicna kariera: od prve zaposlitve dalje, vključno z okoliščinami napredovanj ali menjave delodajalca, podjetja.

V tovrstno preverjanje vodilnega kadra spada tudi njegov socialni profil, kar pomeni, da morate ugotoviti okolje iz katerega izhaja, v kakšnem živi sedaj, s kom se družijo, je član kakšnih društev oziroma klubov, katerih in kakšno mesto ima v njih. Kadar gre za pomembnejše kadre in je naročnik tujec, neredko naletite na vprašanja ali je član tega in tega kluba, pri čemer gre najpogosteje za zaprte, napol skrivne mednarodne organizacije.

Ne čudite se tudi vprašanjem o zakonskem stanu ciljne osebe. Je poročena, s kom, kaj dela žena, kakšen je njen položaj v okolju, kjer dela in živi, imata otroke, koliko, kam hodijo v šolo, v kateri razred, s kom se družijo, kakšni so? Je ciljna oseba ločena? Ima otroke iz prejšnjega zakona in kako skrbi zanje ter kakšni so njeni odnosi z bivšim partnerjem? Ima ciljna oseba gospodinjstvo pomočnico, ki ji pospravlja stanovanje? Ga pospravlja sama? Kako je pospravljen? S kakšnim avtom se vozi? Ga dobro vzdržuje? Kako vzdržuje vrt in okolico bivališča? Kakšne so njene slabosti? Kaj o njej menijo drugi? Kakšen je njen odnos do alkohola, tobaka in drog? Zdravstveno stanje?

Ne prekoračite meje!

Večina teh vprašanj posega globoko v zasebnost posameznika. Stranki morate pojasniti, da poseganje v zasebnost posameznika v Sloveniji nezakonito in da licencirani detektivi spoštujejo zakone. V največ primerih bo stranka umaknila zahtevo oziroma jo bo prilagodila zakonodaji, neredko pa bo poiskala nekoga, ki ji bo preskrbel vse zahtevane podatke. Poleg licenciranih detektivov je pri nas še nekaj oseb, ki zbirajo najraznovrstnejše podatke in ki se pri tem poživžgajo na vso zakonodajo ter na vse človekove ter osebnostne pravice. Do podatkov pa pridejo po enakih poteh kot detektivi – s spraševanjem in poznanstvi.

To je seveda le nekaj vidikov poizvedb, ki jih vključuje due diligence, še zdaleč pa ne vse. Vsaka taka preiskava je specifična in ukrojena po natančno določenih potrebah naročnika, ki vam jih ob sklepanju pogodbe tudi bolj ali manj natančno pove.

Due diligence ni brcanje v temo, je natančno usmerjeno poizvedovanje o točno opredeljenih stvareh, čeprav je sam pojem vseobsegajoč.

Makedonski zakon o detektivstvu

Franc Strle

Na območju nekdanje SFRJ imamo samo v Sloveniji in sedaj tudi v Makedoniji zakon o detektivski dejavnosti, medtem ko je Hrvatska vtaknila tiste svoje štiri detektive, koliko jih trenutno premore, kar v zakon o zasebni varnosti. V Srbiji o zakonu o detektivstvu sploh še ne razmišljajo, čeprav je tam aktivnih vsaj dvajset oseb, ki se predstavljajo kot detektivi, a le redke resnično obvladajo posel in je njihova poklicna etika na taki ravni, da je poslovanje z njimi upravičeno. V Beogradu imajo celo zasebno šolo za detektive, kjer za nekaj sto mark dobiš potrdilo, da si usposobljen za to dejavnost, za nekaj tisoč mark pa ponujajo celo magisterij ali doktorat!

Že Hrvati so polovico določil, ki se nanašajo na detektive, prepisali iz našega Zakona o detektivski dejavnosti, dodali pa so nekaj določil, s katerimi so krepko priprli vrata vsem tistim, ki bi želeli opravljati detektivsko dejavnost, ki v času Tujmana ni bila ravno zaželena. Posledica je, da so trenutno na hrvaškem le štirje detektivi: dva v Zagrebu, eden v Varaždinu in eden na Reki.

V Makedoniji je detektivstvo še slabše razvito kot na Hrvaškem, a

če pogledamo določila njihovega zakona takoj postane jasno, zakaj. Makedonski zakon o detektivski dejavnosti je bil objavljen 17. 12. 1999 v **Služben vesnik na RM št. /99**. Ima 30 členov, od katerih so nekateri dobesedno prepisani iz ZDD Slovenije, vendar so tudi tu prepisovalci prekosili same sebe. Zakon tako zakomplicira poslovanje, da je težko misliti na razvoj dejavnosti, če ga ne bodo nekoliko bolj prilagodili življenju.

Detektiv lahko postane v Makedoniji oseba (4. člen), ki je Makedonski državljan, ki stalno biva v Makedoniji, ki ima visoko izobrazbo, ki ni bila pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje in mu s pravnomočno sodbo ni bilo prepovedano opravljanje te dejavnosti, ki ni zadnji dve leti opravljala del v policiji, vojski ali obveščevalni službi in državni upravi, ki uživa ugled oziroma njen dosednji način življenja in dela zagotavlja, da bo vestno in častno opravljala detektivsko dejavnost in ki opravi strokovni izpit za opravljanje detektivske dejavnosti, ki pa so ga oproščeni nekdanji delavci notranjih organov in vojske ter varnostno-obveščevalnih služb ter državne uprave.

Pravico do licence si pridobi, potem ko pred tričlansko komisijo, ki jo imenuje notranji minister opravi državni detektivski izpit, katerega vsebino predpisuje notranji minister, ki ji kasneje tudi izda licenco – detektivsko izkaznico. Pred tem mora registrirati dejavnost pri trgovinski zbornici, nato mora svojo dejavnost zavarovati za odgovornost do strank pri zavarovalnici in sicer za znesek, ki je (najmanj) enak petletnemu povprečnemu osebnemu dohodku v Makedoniji.

Vera in zdravje: tabu

Člen 12. makedonskega detektivskega zakona mu dovoljuje, da zbira podatke in informacije: za zagotovitev dokaznega materiala v zvezi s kaznivimi dejanji in storilci kaznivih dejanj, išče pogrešane in izginule osebe, pisce anonimk in povzročitelje materialnih škod, odkrivanje identitete in bivališča ter naslovov osebe, ukradene in izgubljene predmete, dokaze in informacije potrebne za zavarovanje upravičenj strank pred sodišči in drugimi državnimi organi ter institucijami, ki odločajo o njihovih pravicah, o lojalnosti in o izdajah poslovnih skrivnosti ter podatke in informacije, potrebne pravnim subjektom za njihovo uspešno poslovanje.

Nikakor pa ne sme zbirati podatkov o verski ali politični pripadnosti posameznika, njegovem zdravstvenem stanju, izterjevati dolgovi ali početi kaj takega, za kar drugi zakoni pooblaščajo državne organe.

Detektiv mora obvezno dati pisno poročilo z vsemi pridobljenimi podatki, vse ostale podatke, ki jih je pridobil med preiskavo pa mora uničiti v roku osmih dni po izteku pogodbe.

Pri delu ga omejujejo še drugi zakoni, predvsem o varstvu osebnih podatkov. Tudi ne sme uporabljati tako imenovanih posebnih metod in sredstev, ki pa niso eksplicitno navedene. Enako je izrecno zapisano,

Detektiv

Na sodišču

»Gospa sodnica, jaz sem prišel sem, na to sodišče iskat pravico, pravico in resnico, nič drugega...«

»Potem ste pa prišli na napačen naslov. Pri nas imamo samo spise in zadeve, pravice in resnice pa zagotovo ne!«

»Kako naj se vam zahvalim?« vpraša starejša ženička odvetnika, ki je uspešno rešil njeno zadevo na sodišču.

»Gospa, to je pa zelo preprosto. Odkar so Feničani izumili denar je odgovor na to vprašanje samo eden,« odgovori odvetnik.

da ne sme uporabljati orožja in prisilnih sredstev. Uporaba orožja in prisilnih sredstev je kazniva!

Seveda makedonski oblikovalci zakona niso pozabili prepisati določila iz slovenskega zakona, ki detektivom prepoveduje delo za državne organe, politične stranke in obveščevalne službe ter za državne organe tujih držav.

Zaplete se, ko želi makedonski detektiv sprejeti naročilo tujca ali Makedonca, ki ne živi ravno v sosednji ulici. Po določilih zakona mora s stranko podpisati pogodbo, poleg pogodbe mora od nje pridobiti pisno pooblastilo, podobno kot je v Sloveniji, le da so to določilo prepisali iz hrvaške zakonodaje, ki določa, da mora biti podpis na pooblastilu notarsko overjen. Pa poslušaj v času interneta in 24-urne dosegljivosti po mobilnem telefonu, tako kot so poslovali pred sto leti, ko minute in ure niso pomenile nič, še dnevi ne! Pravijo, da se v praksi to določilo ne izvaja, ker je neživljenjsko, saj ni mogoče zahtevati od Makedonca, ki živi v Sidneyu, da pošlje notarsko overjeno pooblastilo v Skopje, medtem ko potrebuje informacijo v nekaj urah! Pa tudi tujci niso navajeni takšnega papirnatega poslovanja, saj se sodobno poslovanje odvija prek elektronske pošte in telefona.

Morda se ravno zaradi takega zakona pojavljajo posamezniki, ki delajo na črno, medtem ko tisti redki uradni detektivi, ki imajo licence, določena dela odstopajo pomočnikom, ki jih uradno niti nimajo.

Za nas je makedonski zakon pomemben zato, ker lahko hitro ugotovimo, ali imamo opravka z licenciranim, legalnim detektivom, ali z nekom, čigar moralne in poklicne kvalitete ter storitve utegnejo biti zelo vprašljive. Cene detektivskih storitev v Makedoniji so, kljub sicer nizkemu življenjskemu standardu in nizkim plačam, na povsem svetovni ravni ...

Detektivstvo v Italiji

Damiano Veljaca

Sem lastnik detektivske agencije *Alpe Adria Investigativa* iz Pordenona, ki je usposobljena za opravljanje detektivskih dejavnosti za tretje osebe in za iskanje dokazov, ki se uveljavljajo v kazenskem postopku in sicer v vseh državah EGS, pač glede na veljavno zakonodajo v posamezni državi.

Detektivstvo v Italiji je zelo členovito in kompleksno. Prvič je bila ta dejavnost urejena z zakonom št. 2248 z dne 20. marca 1865. Določila tega zakona, ki so bila še nepopolna in dvomljiva so urejala možnost imenovanja posebnih zapriseženih varnostnikov, ki so varovali zemljišča.

Menim, da s tem, ko sem omenil zasebno varovanje, nisem zašel s poti in videli bomo zakaj.

V Italiji so namreč konservativne teorije, ki so bile usmerjene v prekomerno varovanje absolutističnega načela, v skladu s katerim je pravica varovanja državljanov in njihovega premoženja v izključni pristojnosti države, omejevale priznavanje možnosti, da bi 'zasebniki' opravljali dejavnost varovanja za druge osebe.

Država je v okviru svojih neomejenih in vsesplošnih ciljev morala varovati življenja posameznih ljudi; v vseh pogledih je bilo moč zaznati obstoj področja svobodnih dejanj izven njenega nadzora.

Te teorije so svojo vitalnost kazale vse od začetka moderne dobe s 'policijsko državo'. Nato je nastanek 'pravne države' omejil vsemogočnost države in ponovno odkril individualne vrednote ter vse bolj poudarjal področja dejavnosti, ki naj se izvajajo samostojno.

Sodobnejši trendi so torej zahtevali opravljanje dejavnosti in pooblastil, ki do takrat niso bila poznana.

Damiano Veljaca je na IV. dnevih ZVIDD v Portorožu predstavil organi-

zacijske, pravne in ekonomske vidike detektivske dejavnosti v Italiji.

Enotno besedilo zakona št. 6144 iz leta 1899 ni prineslo nobenih novosti, saj je prišlo do odkritega nasprotovanja vsemu tistemu, kar bi lahko bilo dovoljeno zasebnikom. Obstajala je bojazen, da bi podelitev takšnih pooblastil lahko zmanjšala izključne pravice države.

Kraljevi zakoni

Leta 1890 je bil nato sprejet zakon št. 7321, ki je opravljanje dela razširil na varovanje splošnega premoženja občin in pravnih oseb.

Šele z zakonom št. 690 iz leta 1907, znanim tudi kot Enotno besedilo o uradnih osebah in delavcih v javni varnosti, je bilo zasebnikom, pravnim osebam in občinam dovoljeno vložiti prošnjo za odobritev posebnih zapriseženih varnostnikov za varovanje njihovega premoženja.

Nato je Kraljevi odlok št. 562 iz leta 1914 uvedel ustanove za varovanje in hrambo premičnin in nepremičnin. Leta 1926 pa je bil sprejet Kraljevi odlok št. 1846, ki omogoča odpiranje ustanov za informiranje, detektivske preiskave in preiskave za zasebnike.

To je kratek zgodovinski pregled nastajanja detektivstva v Italiji.

Danes veljavno besedilo zakonov o javni varnosti vsebuje tudi določila za izvajanje detektivske dejavnosti in dejavnosti zasebnega varovanja oseb in njihovega premoženja.

Dejavnosti, ki jo opravljajo institucije za varovanje in detektivsko de-

javnost nikakor ne smemo enačiti z delom policije. Navedene ustanove so lahko organizirane individualno ali v obliki kapitalskih družb oziroma osebnih družb., v vsakem primeru pa jih morajo voditi imetniki licenc s področja javne varnosti.

Zasebna oblika institucij za varovanje in detektivsko dejavnost pomeni predvsem to, da je njihovo delovanje v celoti podvrženo predpisom o odškodninski odgovornosti za škodo nastalo zaradi kršenja osebnostnih pravic strank in tretjih oseb. To pomeni, da lahko pride do odškodninskih zahtevkov zaradi neizpolnjevanja nalog na področju varovanja, saj zaradi slabega varovanja lahko pride do tatvine ali poškodovanja stvari. Šteje se, da je pogodba izpolnjena, ko je nudena storitev v ustrezni količini in kakovosti ter na ustrezen način, ob upoštevanju pogodbenih določil.

Zasebne detektivske ustanove ne morejo opravljati poizvedb z operacijami, ki vključujejo izvajanje javnih funkcij in omejitev osebne svobode in tudi ne morejo zbirati informacij in opravljati poizvedb, kjer to počnejo organi upravne in sodne policije (zaslišanja, zasegi, preiskave, aretacije).

Področje zasebne detektivske dejavnosti pa je urejeno v zvezi z ureditvijo policije, zasebnega varovanja in zapriseženih varnostnikov. Vendar pa besedilo 134. člena enotnega besedila Zakona o javni varnosti, ki enotno ureja potrebno licenco, ki jo izda prefekt, le na videz predvideva enotno ureditev zasebnega varovanja in zasebne detektivske dejavnosti. Ravno zaradi velikih razlik med tema dvema dejavnostma, je tudi njuna ureditev v nekaterih točkah bistveno različna.

Ne gre le za to, da posebnim varnostnikom, ki opravljajo izključno poizvedbene storitve, ni treba nositi uniforme oziroma službene iz-

kaznice* (254. člen Zakona o javni varnosti), temveč tudi za omejitve, da lahko le posebni varnostniki, »ki skrbijo za varovanje premičnin in nepremičnin« pišejo uradne zaznamke (samo v zvezi s storitvijo, ki jo opravljajo), ki so veljavni, razen če ni nasprotnih dokazov (225. člen Zakona o javni varnosti), pa tudi dejstvo, da 257. člen istega zakona določa, da je treba v prošnji za licenco, poleg splošnih pogojev, »če gre za ustanovo, ki namerava opravljati poizvedbe in preiskave tudi za zasebnike«, določiti tudi dela in postopke, za katere je podana prošnja za licenco...

Poslovník in register

Lastniki detektivskih agencij morajo voditi poslovnik, v katerega vpisujejo splošne podatke oseb, s katerimi sklenejo pogodbe, datum in vrsta posla oziroma postopka, dogovorjeno plačilo in rezultat postopka, dokumenti s katerimi je naročnik dokazal svojo osebno identiteto.

Ta register so dolžni hraniti pet let in ga morajo na zahtevo dati na vpogled uradnim osebam in delavcem javne varnosti.

Osebe, ki opravljajo posle za ustanove zasebne detektivske dejavnosti, so dolžni dokazati svojo identiteto. Direktorji pa morajo na vidnem mestu imeti stalno objavljeno preglednico poslov za katere so pooblašteni, ki jo odobri prefekt. Opravljanje drugih nalog, razen tistih, navedenih v preglednici, ni dovoljeno (135. člen Zakona o javni varnosti). Tako je operativnost posamezne zasebne detektivske ustanove določena s storitvami, ki jih lahko opravlja in za katere je pridobila odobritev prefekta.

Nadzor nad detektivi in detektivskimi družbami pa opravlja kvestor.

* (detektivi v Italiji nimajo uradnih detektivskih izkaznic - op. ur.)

Pripis urednika

V Italiji je detektivstvo bolj stvar posamezne policijske uprave kot države v celoti. Licenco za opravljanje je ponekod sorazmerno lahko dobiti, medtem ko so druge prefekture pri tem precej bolj 'varčne'. Zato pogosto prihaja do 'prodajanja licence', nekakšne franšize, ko nek detektiv nekemu, ki uradno ne more dobiti licenco, 'proda' ime svoje detektivske agencije, kar je seveda protizakonito. Zato najdemo v Italiji mnoge na videz 'velike in pomembne' detektivske agencije, za katerimi pa se skriva zgolj 'prodajanje imena'. Detektivi v Italiji tudi nimajo uradno izdanih detektivskih značk in izkaznic in ponavadi si jih naredijo kar sami, zato so zelo pestre, na njih pa najdemo peterokrake zvezde, kakršne so značilne za šerife v ZDA, pa tudi grbe ali simbole lokalnih skupnosti. Čeprav ima detektivska dejavnost v Italiji zelo dolgo tradicijo, nekateri menijo, da še ni dovolj dobro urejena in da daje premalo poudarka na izobrazbo in strokovnost bodočih detektivov.

Na Dnevih zasebne varnosti, ki so bili novembra lani v Portorožu, je sodelovalo tudi nekaj detektivov iz Italije, ki so predstavili detektivstvo in detektivsko zakonodajo v sosednji državi.

Med njimi so bili zlasti zanimivi Damiano Veljaca, kapitan italijanske vojske v rezervi, vitez reda za zasluge Republike Italije in tehnični svetovalec sodnih oblasti, kakor se je sam predstavil, sicer pa do nedavnega tesen sodelavec detektiva Stefana Ceciliatija iz Mester, o katerem si tisti, ki jih italijanski kolegi bolj zanimajo in ki obvladajo italijanščino lahko več preberejo tudi na spletni strani <http://www.agcm.it/find021.htm> zadostuje, če v okence vtipkate priimek gospoda Ceciliatija in pritisnete gumb za iskanje.

O Daminanu Veljaci in Stefanu Ceciliatiju si poleg tega lahko preberemo nekaj zanimivosti tudi v člankih, objavljenih v italijanskih medijih in sicer: "Comuni uniti contro la delinquenza", Il Messaggero Veneto, 13. X. 2000; "Quattro mercenari in manette per il Colpo stato ala Rai", Il Matino di Padova, 26.XI.1993 Vantando amicizie potihce imbrogliavano gli imprenditori - Finti portaborse, veri truffatori Venezia, re rinviati a guidizio, La nuova Venezia, 5. 11. 1992 itn.

Psihopatologija in jakuze

Andrej Dvoršak

Visoka policijsko-varnostna šola vsako leto izda nekaj učbenikov in z njimi bogati knjižni fond varnostnih dejavnosti. Med zadnjimi sta bili knjigi **prof. dr. Miloša Frančiška Kobala** *Psihopatologija za varnostno in pravno področje* in **prof. dr. Bogomila Ferfile** *Organizirani kriminal na Japonskem*.

Profesor Kobal je vsem študentom VPVŠ ostal v spominu kot izvrsten predavatelj, ki s konkretnimi primeri in prisposodobami vzbudi v vsakem zanimanje za svoj predmet – psihopatologijo. Ne vsiljuje svojih stališč kot edino pravilna, raje jih ponuja v razmislek, ki študenta vsestransko bogati in mu odpira nova obzorja. Njegova zadnja knjiga, obsega 243 strani, ni nič drugačna. Je zelo sistematično in pregledno napisan učbenik, lahko bi rekli tudi priručnik o psihopatologiji, s katero se srečujejo policisti, sodniki in tudi zasebni detektivi pri svojem vsakdanjem delu. V njej je podrobno razčlenil znake in simptome duševnih motenj ter nato prešel v ugotavljanje o splošnih ugotovitvah o psihičnih motnjah, pomembnih za varnost in pravo, čemur sledi vrsta poglavij, ki se med seboj dopolnjujejo in bralcu odstirajo skrivnosti človeške duševnosti, predvsem pa v njem razblinjajo predsodke do drugačnosti, do ljudi, katerih duševnost se razlikuje od večine populacije.

Kar težko si je zamisliti detektiva, ki vsaj okvirno ne bi bil seznanjen s področjem, ki ga obravnava dr. Kobal, če hoče uspešno delovati. Duševna drugačnost ni nekaj, kar je za-

prto samo za debele zidove 'norišnic', ampak je pojav, ki je prisoten povsod in kdor ne pozna njegovih pojavnih oblik in simptomatike, ga niti ne zazna. Detektiv, ki zaznava več kot drugi, bo bolj uspešen. K povečanju občutka za zaznavanje duševne drugačnosti mu lahko pomaga tudi Kobalova knjiga.

Prof. dr. Bogomila Frfilo poznamo vsi, ki se vsaj površno zanimamo za avanturizem, popotništvo in spoznavanje sveta daleč preko meja Slovenije. Je namreč svetovni popotnik, eden redkih Slovencev, ki je stal na obeh zemeljskih polih. Je pa tudi profesor ljubljanske univerze in 'sansei' številnim doktorandom ter dru-

gim, ki hočejo spoznati svet tudi z druge strani slovenskih meja. Kot raziskovalec je dalj časa bival na Japonskem in tam spoznaval tamošnje ljudi in običaje. Kot svetovni popotnik, vedno odprt za nova spoznanja in

doživetja, je hitro opazil slojevitost in tradicijo sodobne japonske družbe, v kateri *jakuze* igrajo pomembno vlogo. Knjiga *Organizirani kriminal na Japonskem*, ki obsega 118 strani, je zelo zgoščen prikaz sodobne Japonske, s poudarkom na njenem podzemlju, jakuzah.

Morda se bo kdo vprašal, kaj nam koristi knjiga o japonskem podzemlju, o jakuzah, saj jih v Sloveniji ni! Kdor tako razmišlja, se ne zaveda,

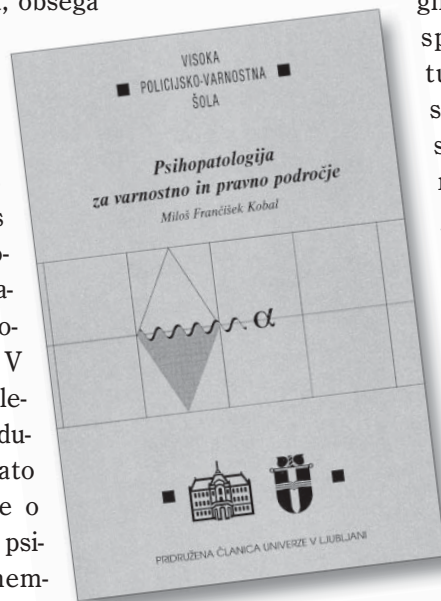
da jakuze niso prisotne le v Ginzi, Osaki in San Franciscu, ampak so postale globalna organizacija, ki na naš konček planeta nima nič manjšega vpliva od katerekoli druge svetovne kriminalne združbe. Morda, teh tetovirancev z odsekanimi členki prstov res ne bomo srečali v Celju, Gorici ali celo Ljubljani, bomo pa zasledili njihove lovke, ki segajo v še tako zakotno vas, kajti jakuze niso vitezi, kot jih nekateri prikazujejo, ampak predvsem kriminalci, šefi japonskega podzemlja, ki v svojih rokah trdno držijo trgovino z belim blagom, drogami in zlasti otroško pornografijo, ki jo prek interneta širijo po vsem svetu, tudi v Slovenijo. Od prvih poskusov do končnega cilja je sicer lahko dolga doba, a le za povprečneža, ne pa za stratege starodavnih bolj ali manj skrivnih združb, ki merijo čas drugače kot običajni ljudje.

Dr. Ferfila odstira v svoji odlično napisani knjigi, ki bralca pritegne in ga ne izpusti, dokler ne prebere zadnje strani, nekaj tančic z japonske družbe in njenega podzemlja. V njej najdemo podatke, ki jih Slovenci nismo poznali, omogočajo pa nam boljše razumevanje drugačne kulture, ki nam je in nam ostaja tuja.

Ker Slovenija postaja tranzitna država prebežnikov in ker v trgovini z belim blagom igra japonsko podzemlje vidno vlogo, je knjiga dobrodošla.

Upamo, da bomo kmalu dočakali podobno, morda še bolj temeljito delo o kitajskih triadah, ki pa že delujejo tudi v Sloveniji, a zaradi nepoznavanja kulturne tradicije in jezika ostajajo vsem prikrite in le občasno se zasvetlika kak vršiček te kriminalne združbe, ko se policija dotakne katere od njenih lovk, ki tovari nesrečneže preko naših meja v suženjstvo na obljubljeni zahod.

Seveda so triade in jakuze popolnoma različne, a istočasno zelo sorodne, saj so cilji kriminalnih združb skoraj vedno enaki.

Mali oglasi

Prodaj naslednje priročnike za detektive in preiskovalce:

- Patterson W., **Private investigation training manual**, 154 str. format A4, 6.000,00 SIT
- Bruno B., **Serious surveillance for the private investigator**, 87 str. format A4, 5.800,00 SIT
- Smith, H., **Hotel Security**, 173 str., format A4, 7.900 SIT
- Riddle K., **Exposed! Real cases of America's number # 1 P.I.**, 104 str. format A5, 4.500 SIT
- Brown S. in Scott G. G., **Private eyes, What Private Investigators Really Do**, 307 str., format A5, 7.000,00 SIT
- Hough H., **A practical guide to photographic intelligence**, 136 str., format A5, 4.000 SIT
- Zaenglin N., **Disk Detective, Secrets you must know to recover information from a computer**, 104 str., format A5, 3.800,00 SIT
- Lester D., **Crime photographer's handbook, How to get perfect crime-scene and surveillance photos and video every time**, 175 str., format A4, 6.000,00 SIT
- Fink M., **Lauschziel Wirtschaft, Abhörgefahren und techniken Vorbeugung un Abwehr**, 248 strani trda vezava, format A5, 11.000,00 SIT To je knjiga, ki jo bere tudi SOVA!
- Rapp B., **The B & E Book, Burglary techniques and investigations - A complete manual**, 145 str., format A5, 4.800,00 SIT. Knjiga, ki bi si je želel vsak vlomilec ali tajni agent!
- Wire E., **Home workshop professional lock tools**, 117 str., format A4, 5.200,00 SIT. Knjiga, ki vas nauči izdelovati vlomilska orodja in odklepiti ključavnice s priročnimi sredstvi. Prodaj samo licenciranemu detektivu ali uslužbencu MNZ.
- Wire E., **The complete Guide to lock picking**, 78 str., format A5, 3.900,00 SIT. Priročnik za vlomilce in ključavničarje, ki vas

nauči odpirati različne vrste ključavnic s priročnimi sredstvi in orodjem, ki si ga lahko izdelate sami. Prodaj samo licenciranemu detektivu ali uslužbencu MNZ.

Hampton S., **Secrets of lock picking**, 68 str., format A5, 5.000,00 SIT. Trdijo, da je to najboljši priročnik za vlomilce, ki vas nauči odklepanja kakršnekoli ključavnice. Prodaj samo licenciranemu detektivu ali uslužbencu MNZ.

Interrogation, techniques and tricks to Secure evidence, 83 str., format A5, 3.500,00 SIT. Odlični priročnik, ki vas nauči skrivnosti zasliševanja, informativnih pogovorov in intervjujev. Kdor ne prebere te knjige, bo moral prebrati številne druge in se več let učiti trikov in veščin uspešnega izpraševanja.

Luger j., **The big book of secret hiding places**, 124 str., format A5, 5.200,00 SIT. Kadar boste morali iskati priročna skrivališča, bo brez te knjige težko, če niste bili carinik ali tajni agent.

Lapin L., **How to get anything on anybody - State of the art investigative/surveillance techniques from the world's best intelligence organizations**. 262 str., format A4, 6.500,00 SIT. To, kar je v tej knjigi bi moral vedeti vsak zasebni detektiv, a ne ve, če ni bil obveščevalec!

Mendell R. L., **How to conduct business investigations and competitive intelligence gathering**. 103 str., format A4, 7.900,00 SIT.

Lapin L., **The whole spy catalog - A resource Enciklopedia for researchers, PI's, spies and generally nosy people; The ultimate guide for finding information and intelligence on (damn near) anything**, 425 strani, format A4, 6.000,00 SIT

Criminal investigation equipment, multimedijski katalog na CDR (370 strani + praktičen video prikaz izdelkov in preiskovalnih tehnik) 2.500,00 SIT

Cena vseh knjig in CRD v kompletu je 66.000,00 SIT.

Informacije: uredništvo Detektiv, tržaška 2, 1000 Ljubljana ali po telefonu 041 514 955 ali preko elektronske pošte detektiv_da@email.si

Citati našega kolega Sherlocka Holmesa

- Detektivu koristi prav vse znanje.
- V mojem poklicu so vse vrste znanja, naj bo še tako nenavadno, uporabne in ta soba je skladišče takega znanja.
- Če bi kriminalci delali po urniku kot železnica, bi bilo za vse nas to bolj ugodno.
- Nisem zakon, toda predstavljam pravičnost, kolikor mi to dopušča moja slabotna moč.

Detektiv

glasilo DeZRS
Izdaja Detektivska zbornica
Republike Slovenije
Tržaška c. 2, 1000 Ljubljana
☎ 01/421 87 30, faks 01/421 87 35
e-mail: detektivska-zbornica@siol.net
URL <http://www.detektivskazbornica-rs.si>

Uredniški odbor:
Predsednik Danilo Zorn
Člani: Niko Jurišič, Andrej Dvoršak, Franc Strle
Redaktorica: Helena Dvoršak
Lektura: ta številka ni lektorirana
Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo
Prispevkov ne honoriramo
Člani prejemajo glasilo brezplačno
ISSN 1580-2116

Oblikovanje: Andrej Gombač
DTP: GAPRO d.o.o. Ljubljana, gapro@siol.net
Tisk: SET d.d., Ljubljana
Naklada 500 izvodov

Detektiv

Sodnica: »Obtoženi, ste dne tega in tega vzeli iz počitniške hišice, v katero ste pred tem vlomili, navedena oblačila, tri steklenice viskija, motorno žago, odeje in štiri nerjaveče lonce?«

Obtoženec: »I, kako pa naj vem. A vi veste v katerih trgovinah ste pred petimi leti vzeli sladkor, moko, sol?«

Sodnica: »!?!?!?«

Obtoženi: »No vidite, če vi ne veste, ki imate šole, kako naj vem to jaz, preprost Cigan.«

Tečaji računalništva

DeZRS organizira tečaje računalništva, na katerih se bodo udeleženci naučili uporabljati računalnik.

Tečaj MS Word obsega seznanjanje in praktično uporabo urejevalnika besedil MS Word, prikaz izdelave detektivskega poročila za stranko, ki vključuje slikovno in videogradivo.

Tečaj Internet obsega seznanjanje tečajnikov z možnostmi uporabe interneta v detektivstvu, sprejemanje in pošiljanje elektronske pošte, tudi slik in video posnetkov.

Tečaj Trdi disk je namenjen tistim uporabnikom računalnika, ki že obvladajo delo z MS Windows xx in drugimi Microsoftovimi programi ter se želijo seznaniti z možnostmi iskanja skritih in 'izbrisanih' podatkov na trdem disku računalnika.

Prednost računalniških tečajev DeZRS je ta, da vsakemu udeležencu **zagotavljamo**, da bo ob koncu tečaja znal samostojno uporabljati bodisi urejevalnik besedil, bodisi MS Internet Explorer oziroma MS Outlook Express. Ter da so usmerjeni v praktično delo, s kakršnim se vsakodnevno srečuje detektiv.

Učitelj računalništva bo naenkrat usposabljal le enega, največ dva tečajnika, kar zagotavlja zanesljiv uspeh in hitro napredovanje. Urnik tečaja bo prilagojen uporabnikom. Predvidoma bo vsak tečaj (MS Word in Internet) trajal 2 x 3 ure, kolikor je običajno potrebno, da se nekdo nauči dela z urejevalnikom besedil

ali z brkljalniki za internet in elektronsko pošto. Vendar kot rečeno, ne glede na število ur, bo učitelj vsakega tečajnika naučil uporabljati program za katerega se bo ta prijavil!

Tečaj Trdi disk traja 25 ur. Število prijav je omejeno na tri tečajnike, aktivne licencirane detektive, ki že dobro poznajo ustroj in delo računalnika ter Microsoftov operacijski sistem MS DOS in MS Windows.

Tečajnik prejme tudi navodila za praktično uporabo določenega programa ter enomesečno podporo po koncu tečaja preko telefona.

Tečaji bodo potekali v Ljubljani, za doplačilo pa tudi drugod po Sloveniji.

Na koncu tečaja prejme vsak udeleženec Potrdilo o izobraževanju DeZRS o usposobljenosti za delo z določenim računalniškim programom.

Cene tečajev:

MS Word	30.000,00 SIT
Internet	30.000,00 SIT
Trdi disk	180.000,00 SIT

Doplačilo za usposabljanje izven Ljubljane 10.000,00 za vsak dan

Kandidati naj pokličejo tajništvo DeZRS, povedo termin, kdaj želijo opraviti tečaj (možno je tudi ob sobotah in nedeljah). Tečajnino morajo poravnati v celoti pred začetkom tečaja na žiro račun Detektivske zbornice.

Sherlock Holmes:

"Če bi se večina detektivstva začela in končala pri razmišljanju v naslonjaču, bi bil moj brat največji detektiv, kar jih je kdaj živelo."

Koristen nasvet za pol članstva!

Glasilo združenja zasebnih detektivov zvezne države Teksas – TALI (www.tali.org) v svoji septembrski številki objavila zanimiv nasvet, kako lahko nekdo najhitreje uniči detektivsko ali katerokoli združenje nasploh. Ker imamo tudi v svoji sredini nekaj takih, ki jim je Detektivska zbornica le nepotrebno breme in se ne zavedajo njenega pomena, si pogledimo recept za uničevanje vsakršnih združenj:

- *Ne hodi na sestanke in srečanja zasebnih detektivov! Vsako opravčilo naj ti pride prav, če pa si že prisoten, odločno ugovarjaj in nasprotuj vsem idejam in pobudam drugih članov.*
- *Nikoli ne sprejmi katerekoli zadolžitve v okviru združenja in izogni se vsaki nalogi, ki ti jo želijo zaupati kolegi. Namesto tega raje kritiziraj delo drugih in tiste, ki so pripravljeni kaj storiti za skupnost.*
- *Ko te vprašajo za tvoje mnenje, modro molči. Kasneje razlagaj naokoli, vsakomur, ki ga srečaš, kako bi bilo potrebno zadeve uređiti.*
- *Ne naredi prav nič več kot je nujno potrebno. Pritožuj se, kako so tisti, ki neutrudno delujejo v združenju, navadna klika, ki si uzurpirajo oblast.*
- *Če kaj potrebuješ ali te kaj vznemirja, bodi tiho in na to ne opozarjaj vodstva organizacije, ampak tiho sedi ali zapusti sestanek.*
- *Kadar po nekem naključju prideš na sestanek, se delaj nadvse aktivnega, prostovoljno se javi za kakšno zadolžitev, vendar jo pozabi takoj, ko zapustiš sestanek.*
- *Izogibaj se plačevanju članarine!*

Pa naj še kdo reče, da svet ni majhen!

(prevod H. D.)